Minimální preventivní program
(Preventivní program školy)

2026/2027

Gymnázium Český Brod
Vítězná 616
PSČ 282 01

Zodpovědná osoba: Mgr. Jaroslav Korselt
školní metodik prevence

Složení preventivního týmu – školního poradenského pracoviště:

- Mgr. Jiří Krčmář, ředitel školy
- Mgr. Markéta Kallupová, zástupkyně ředitele
- Mgr. Jaroslav Korselt, školní metodik prevence
- Mgr. Zdeňka Hlavizňová, výchovná poradkyně
- Mgr. Eva Oláhová, školní psycholožka
- Mgr. Tereza Baláčková, pracovník péče a podpory

Obsah

1. Charakteristika školy ... 4
2. Z čeho vycházíme pří tvorbě preventivního programu (legislativa) ... 5
3. Analýza výchozí situace ... 7
4. Cíle programu ... 8
   Dlouhodobé ... 8
   Krátkodobé ... 8
5. Cílové skupiny ... 9
6. Témata prevence rizikového chování začleněná do vyučovacích předmětů ... 10
   6.1 Specifická prevence obsažená ve školním vzdělávacím programu ... 12
7. Plán aktivit specifické primární prevence pro žáky a jejich časový harmonogram ... 14
8. Plán aktivit nespecifické primární prevence pro žáky a jejich časový harmonogram ... 17
   8.1 Zahraniční zájezdy ... 17
   8.2 Výměnné pobyty ... 17
   8.3 Kulturně-zábavné a sportovní akce ... 17
   8.4 Výcvikové kurzy ... 17
   8.5 Tematické exkurze a školní výlety ... 18
   8.6 Humanitární akce ... 18
   8.7 Volnočasové aktivity a kroužky ... 18
   8.8 Akce našich studentů pro vrstevníky, mladší děti a ostatní ... 18
9. Plán odborného vzdělávání v oblasti primární prevence pro učitele a jeho časový harmonogram ... 19
   Další program ... 21
10. Plán aktivit pro rodiče a spolupráce s rodiči ... 22
   10.1 Spolupráce s rodiči ... 22
11. Krizový plán školy ... 23
   11.1 TABÁKOVÉ VÝROBKY ... 24
   11.2 ALKOHOL ... 24
   11.3 NÁVYKOVÉ LÁTKY (NL) ... 26
   11.4 KRÁDEŽE A VANDALISMUS ... 28
   11.5 ŠIKANA ... 29
   11.6 KYBERŠIKANA ... 30
   11.7 PROJEVY RASISMU, XENOFOBIE, HOMOFOBIE A INTOLERANCE ... 30
   11.8 ZÁŠKOLÁCTVÍ ... 30
   11.9 PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY ... 32
   11.10 SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE - CAN ... 33
   11.11 DOMÁCÍ NÁSILÍ ... 39

11.12 SEBEPOŠKOZOVÁNÍ 48
11.13 NETOLISMUS 51
11.14 HAZARDNÍ HRANÍ 53
12. Poradenství 62
13. Prezentace systému primární prevence 64
14. Technické a materiální podmínky pro realizaci programu 64
15. Evaluace preventivního programu 65
15.1 On-line systém evidenci preventivních aktivit (SEPA) – Výkaz pro školní rok 2025/26 65
15.1.1 Část 4: Specifická prevence realizovaná v samostatných preventivních aktivitách a programech 65
Program 1 - Škola sama 65
Program 2 - ACET ČR z.s. 66
Program 3 - Fokus Praha, z.ú. 67
Program 4 - Jiné 68
Program 5 - Jiné 69
15.1.2 Část 5: Práce s dalšími cílovými skupinami – pedagogičtí pracovníci školy 70
15.1.3 Část 6: Práce s dalšími cílovými skupinami – rodiče a ostatní 70
Aktivita 2 - Předávání informací o PRCH na pravidelných třídních schůzkách 70
15.1.4 Část 7: Výskyt rizikového chování 70
15.1.5 Část 8: Vyhodnocení (evaluace) preventivních aktivit školy 72
15.2 Hodnocení preventivních programů „Zvol si život“ žáky naší školy 73
16. Kontakty na organizace zabývající se problematikou primární prevence a poskytující odbornou pomoc v našem regionu a okolí 77

Příloha: Program proti šikanování

1. Charakteristika školy

Školní rok: 2026/27

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název a adresa školy:	Gymnázium, Český Brod, Vítězná 616
Jméno a příjmení ředitele:	Mgr. Jiří Krčmář
Telefon:	720 453 589 (kancelář)
e-mail:	info@gcbrod.cz, reditel@gcbrod.cz

Jméno školního metodika prevence:	Mgr. Jaroslav Korselt
Telefon:	607 219 768
e-mail:	korselt@gcbrod.cz
Specializační studium:	ano
Realizátor vzdělávání:	VISK

Jméno výchovného poradce:	Mgr. Zdeňka Hlavizňová
Telefon:	777 710 749
e-mail:	hlaviznova@gcbrod.cz
Specializační studium:	ano
Realizátor vzdělávání:	FF UK Praha

Jméno školního psychologa	Mgr. Eva Oláhová
Telefon:	604 273 139
e-mail:	olahova@gcbrod.cz

Jméno a příjmení pracovníka péče a podpory:	Mgr. Tereza Baláčková
Telefon:	775 486 036
e-mail:	tereza.balackova@prostor-plus.cz

	Počet tříd	Počet žáků (dívky – chlapci)	Počet pedagogických pracovníků
NG	4	120 (56+64)	
VG	8	233 (120+113)	
Celkem	12	353 (176+177)	32

2. Z čeho vycházíme pří tvorbě preventivního programu (legislativa)

A.	**<u>ZÁKONY</u>**
561/2004 Sb.	**Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**
563/2004 Sb.	**Zákon o pedagogických pracovnících**
379/2005 Sb. novela 305/2009 Sb.	**Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými toxikomaniemi a o změně souvisejících zákonů**
167/1998 Sb.	**Zákon o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů**
359/1999 Sb.	**Zákon o sociálně-právní ochraně dětí**
40/2009 Sb.	**Trestní zákoník**
104/1991 Sb.	**Úmluva práv dítěte**
B.	**<u>VYHLÁŠKY</u>**
72/2005 Sb. **116/2011 Sb.**	**Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**
73/2005 Sb.	**Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ve znění pozdějších předpisů (novela č. 147/2011 Sb.)**
317/2005 Sb.	**Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků**
458/2005 Sb.	**Vyhláška, kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče**
C.	**<u>METODICKÉ POKYNY</u>**
č.j.: 21291/2010-28	**Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže s přílohami**

č.j.: 21149/2016)	**Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních**
č.j.: 10194/2002-14	**Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví**
D.	**<u>OSTATNÍ DOKUMENTY</u>**
koncepce	**Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027**
koncepce	**Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027**

3. Analýza výchozí situace

Jsme jedna ze dvou středních škol v Českém Brodě. Škola byla vybudována v klidné části města poblíž centra a patří k historickým památkám našeho města.
Je obklopena velkou zahradou s parkovou výsadbou. Ke škole patří i venkovní sportoviště a tělocvična, jejichž kapacita je však nedostatečná. Škola proto využívá i pronajatých prostor sportovní haly Slavoje Český Brod. Velká tělocvična i jídelna škole chybí, stravování studentů je zajištěno v blízké jídelně základní školy. Škola trpí nedostatkem výukových prostor, ale vnitřní vybavení se v posledních letech výrazně zmodernizovalo (nový školní nábytek, dataprojektory s připojením k počítači v každé učebně, odpočinkové prostory pro žáky atd.) Proběhla rozsáhlá rekonstrukce u příležitosti 100. výročí založení školy. Gymnázium je snadno dostupné, je umístěno asi 10 min. chůze od autobusového a železničního nádraží. Většina studentů dojíždí z okolních obcí. Škola nemá bezbariérový přístup a má jen málo zkušeností s integraci žáků se specifickými poruchami učení a chování.
V době volna mohou žáci využívat všechny odpočinkové prostory školy, včetně malé tělocvičny a venkovního asfaltového hřiště. Vlastní školní prodejnu s občerstvením ani občerstvovací automaty škola neprovozuje.
Jsme střední škola se všeobecným zaměřením, gymnázium osmileté a čtyřleté.
Naši školu ve sledovaném školním roce navštěvuje celkem 353 žáků (NG 120 a VG 233), z toho 176 dívek a 177 chlapců. Pracuje zde 32 pedagogů. Škola zaměstnává 6 provozních pracovníků. Máme 8 tříd osmiletého studia a 4 třídy studia čtyřletého.
Ve školním roce 2026/27 máme k 30.9. 13 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, z toho 4 na NG a 9 na VG. 1 žák má podpůrná opatření 3. stupně, 1 žák PO 1. stupně a zbytek má 2. stupeň.
Problémy vážnějšího charakteru se na naší škole v současné době téměř nevyskytují. Přetrvávajícím problémem u našich žáků je nadužívání mobilního telefonu zejména u žáků VG, a to i ve výuce. Naopak dlouhodobě je patrný výrazný pokles kuřáků klasických cigaret a současně vzestup elektronických cigaret. I když se v minulých třech školních letech neobjevily žádné potvrzené případy užívání drog, je tato oblast zvlášť bedlivě sledována, zejména kvůli snadné dostupnosti drog v našem regionu. Výskyt agresivního chování nebyl zaznamenán, zato trend mírného zhoršování vztahů v třídních kolektivech i s náznaky šikany a kyberšikany se v posledních dvou školních letech objevil ve třídách nižšího gymnázia. Dochází však k nárůstu psychických problémů žáků a žákyň.
Prevenci RPCH (rizikových projevů chování) na naší škole nepodceňujeme. Snažíme se naplňovat hlavní dlouhodobý cíl školy – vychovávat zodpovědné, vzdělané a zdravě sebevědomé absolventy, kteří najdou dobré uplatnění především v dalším studiu na VŠ.
Vedení školy aktivity prevence RPCH podporuje a pedagogům i žákům vychází vstříc.
Výchovná poradkyně v květnu 2025 ukončila dvouleté specializační studium. Náš preventivní tým byl od září 2025 doplněn, novými členkami se staly školní psycholožka Mgr. Eva Oláhová a pracovnice péče a podpory organizace Prostor plus Kolín Mgr. Tereza Baláčková. Nejužší spolupráce tradičně probíhá s třídními učiteli a výchovným poradcem.
Vztah vyučujících k prevenci rizikového chování mládeže (dále PRCHM) je kladný, velká většina kolegů projevuje zájem o problematiku a školení v oblasti prevence se účastní. Bohatou nabídku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále DVPP) v této oblasti využíváme podle našich organizačních možností a zájmu jednotlivých pedagogů.
Studenti docházejí nepravidelně na studentský parlament, kde mají možnost diskutovat s vedením školy o svých problémech, žádostech a návrzích a stejně tak vedení školy využívá této příležitosti k tomu, aby vysvětlilo některá svá rozhodnutí.
Rodiče a veřejnost se poměrně výrazně podílejí na organizaci celé řady zajímavých akcí pro žáky, činí tak především prostřednictvím Společnosti přátel gymnázia (dále SPG) a rady školy.

4. Cíle programu

Dlouhodobé

- předcházet všem rizikovým formám chování jako jsou: užívání návykových látek, šikana a kyberšikana, rasismus a xenofobie, vandalismus, kriminalita a delikvence, politický a náboženský extremismus, netolismus, gambling, domácí násilí, týrání a zneužívání dětí, rizikové sexuální chování, poruchy přijmu potravy, sebepoškozování aj., rozpoznat a zajistit včasnou intervenci
- podporovat ve třídách zdravé mezilidské vztahy, přátelství, toleranci k odlišným názorům i různým menšinám
- podpora pedagogů při vytváření vhodné atmosféry a vztahů ve třídě – dobře zvolený třídní učitel, správně připravený program práce se třídou (třídnické hodiny, kurzy, sport, kultura, výlety apod.), tvůrčí přístup k výuce, podpora samostatné činnosti
- udržovat v pedagogickém sboru citlivý vztah k žákům, vést k chápání problémů mládeže, ke snaze naslouchat a pomáhat - při třídnických hodinách, exkurzích, sportu, výletech i osobních kontaktech
- pravidelný kontakt se žáky, účast na školních a třídních akcích, dát najevo zájem řešit i dílčí problémy
- vyžadovat plnění povinností, ale umět tolerovat nepodstatné maličkosti
- přestupky řešit spravedlivě, v rámci daných norem, vytvářet přesvědčení žáků o spravedlnosti řešení, dbát na jeho výchovný dopad na ostatní
- vychovávat žáky ke zdravému životnímu stylu a odpovědnosti za svůj život
- vést žáky k sebeúctě a toleranci, hledat způsoby, jak je podpořit
- zvládnout účinnou komunikaci, seznámit žáky s účinnými komunikačními dovednostmi
- učit se způsobům, jak řešit konflikty, zvládnout stres, zlost a zátěžové situace
- nacvičovat dovednosti zajišťující bezpečnost studentů i pedagogů
- poskytovat informace o různých typech závislostí a škodlivých účincích fyzických, psychických i sociálních
- poukazovat na nebezpečí šíření jakýchkoli extremistických ideologií či učení náboženských sekt
- vychovávat žáky k mediální gramotnosti a kritickému myšlení
- usnadnění podmínek pro žáky jiné národnosti či sociokulturního prostředí při přechodu na naši školu a začlenění do třídního kolektivu

Krátkodobé

- rozvíjet činnost týmu úzce spolupracujících pedagogů na MPP
- pokračovat v pravidelném konání třídenního adaptačního kurzu pro žáky budoucích prvních ročníků a jeho finanční zajištění částečnou dotací z kraje
- ve spolupráci s třídními učiteli dále propracovávat koncepci prevence rizikového chování na nižším i vyšším stupni gymnázia
- zapracovat do třídnických hodin více primární prevenci a práci se třídou – metodické vedení TU
- v reakci na několik případů z poslední doby zdůrazňovat při třídnických hodinách i v hodinách ITE, ZSV a dalších předmětů etické zásady elektronické komunikace a zásady kyberbezpečnosti

- pravidelně zhruba ve 2-3letých intervalech realizovat dotazníkový průzkum mezi studenty týkající se klimatu třídy a školy, příp. různých forem rizikového chování
- snažit se získat více studentů pro různé formy mimoškolních aktivit (volejbal, fiktivní firma, jazykové semináře,…)
- zorganizovat pro rodiče a veřejnost aspoň 1 odbornou přednášku s besedou s odborníky o některém z RPCH
- zprostředkovat pro celý učitelský sbor aspoň 1 školení na některé téma RPCH

5. Cílové skupiny

Žáci : nižší gymnázium 11-15 let
vyšší gymnázium 15-19 let
Učitelský sbor**:** 31 pedagogů
Rodiče a veřejnost

6. Témata prevence rizikového chování začleněná do vyučovacích předmětů

NIŽŠÍ GYMNÁZIUM				
Název tematického okruhu	**prima**	**sekunda**	**tercie**	**kvarta**
Užívání návykových látek	TEV, OBV	TEV	BIO, ZŽS, OBV, TEV, VV	CHE, TEV
Šikana, kyberšikana a projevy agrese	IVT, MAT, OBV, TEV	CJL, OBV	ZŽS, TEV, HV, OBV	HV, OBV
Rasismus a xenofobie	IVT, ZMP, TEV, HV, VV	CJL, IVT, OBV	IVT, TEV, HV	MAT, ZMP, DEJ, HV
Vandalismus	IVT, OBV	TEV, VV	ANJ, NEJ, ZŽS	ANJ, NEJ.TEV, HV
Kriminalita a delikvence		IVT	ANJ, OBV	VV, OBV
Politický a náboženský extremismus, sekty	CJL, ZMP,	CJL, ZMP	ZMP, DEJ	CJL, ANJ, NEJ, DEJ, OBV
Netolismus – závislost na virtuálních drogách	IVT, MAT, VV, OBV	MAT	MAT, NEJ, ZŽS	
Gambling – závislost na herních automatech	MAT, VV, OBV		ZŽS	
Domácí násilí, týrání a zneužívání dětí			OBV, ZŽS	
Ohrožování mravní výchovy mládeže	IVT	IVT	IVT, VV	OBV, VV
Poruchy přijmu potravy (anorexie, bulimie)		ANJ, OBV	BIO, ZŽS, OV	TEV
Základní principy mravního chování	CJL, IVT, FYZ, ANJ, OBV, TEV, HV, VV	CJL, IVT, ANJ, FRJ, NEJ, DEJ, TEV, HV, VV, OBV	CJL, IVT, ANJ, FRJ, NEJ, DEJ, TEV, HV, VV, ZŽS	CJL, ANJ, FRJ, NEJ, TEV, HV, VV
Zdravý životní styl	FYZ, OBV, TEV, VV	ANJ, TEV, VV, OBV	NEJ, BIO, ZŽS, TEV, VV	FRJ, NEJ, ZMP, CHE, TEV, VV
VYŠŠÍ GYMNÁZIUM				
Název tematického okruhu	**1. ročník + kvinta**	**2. ročník + sexta**	**3. ročník + septima**	**4. ročník + oktáva**
Užívání návykových látek	NEJ, BIO, TEV, VV	NEJ, ZSV, TEV, VV	NEJ, BIO, CHE, TEV, VV	CJL, NEJ, TEV
Šikana, kyberšikana a projevy agrese	IVT, ANJ, ZSV	IVT, ZSV, TEV	NEJ	ANJ, NEJ, TEV
Rasismus a xenofobie	CJL, ZMP, ZSV, TEV, HV	ZMP, ZSV, TEV, HV	ANJ, NEJ, FRJ, ZMP, DEJ, HV	CJL, ANJ, NEJ, FRJ, ZMP, DEJ
Vandalismus	ANJ, NEJ, FRJ, HV, VV	IVT, NEJ, ZSV, TEV	FRJ, NEJ, TEV	MAT, NEJ

Kriminalita a delikvence	ZSV	ANJ	ANJ, NEJ, FRJ	NEJ
Politický a náboženský extremismus, sekty	CJL, ZMP, ZSV	CJL, ZMP, DEJ	CJL, ZMP, DEJ	CJL, DEJ, ZSV
Netolismus – závislost na virtuálních drogách	IVT, MAT, FYZ, ANJ, NEJ	MAT, NEJ, ZSV	MAT	MAT, FYZ
Gambling – závislost na herních automatech	ANJ	NEJ, ZSV	MAT, ANJ, NEJ	MAT
Domácí násilí, týrání a zneužívání dětí	ZSV	HV	CJL	ANJ
Ohrožování mravní výchovy mládeže	CJL, TEV, ZSV	TEV, VV	ANJ	CJL, MAT, ANJ, NEJ
Poruchy přijmu potravy (anorexie, bulimie)	FYZ		ANJ, NEJ, BIO	NEJ
Základní principy mravního chování	IVT, CJL, FRJ, NEJ, DEJ, MAT, FYZ, TEV, HV, VV	IVT, CJL, FRJ, NEJ, DEJ, TEV, HV, VV	CJL, FRJ, NEJ, TEV	CJL, NEJ, TEV, ZSV
Zdravý životní styl	FRJ, NEJ, ZMP, BIO, TEV, HV, VV	ANJ, FRJ, NEJ, BIO, ZSV,TEV, HV, VV	ANJ, FRJ, NEJ, MAT, BIO, CHE, TEV	NEJ, TEV

Použité zkratky:
CJL – český jazyk a literatura
ANJ – anglický jazyk
NEJ – německý jazyk
FRJ – francouzský jazyk
MAT – matematika
IVT – informatika a výpočetní technika
ZSV – základy společenských věd
DEJ – dějepis
FYZ – fyzika
CHE – chemie
BIO – biologie
ZMP – zeměpis
HV – estetická výchova hudební
VV – estetická výchova výtvarná
TEV – tělesná výchova
ZŽS – zdravý životní styl

6.1 Specifická prevence obsažená ve školním vzdělávacím programu

	prima	sekunda	tercie	kvarta	1. roč. + kvinta	2.roč. + sexta	3. roč. + septima	4. roč. + oktáva	Suma hodin
Prevence šikany a projevů agrese	3	1	4	1	1	2	0	0	**12**
Prevence kyberšikany	3	1	4	1	2	0	0	0	**11**
Prevence záškoláctví	1	1	1	0	1	0	0	0	**4**
Prevence rizikových sportů	1	1	3	1	1	1	1	1	**10**
Prevence rizikového chování v dopravě	1	1	3	1	0	0	0	0	**6**
Prevence rasismu a xenofobie	2	0	2	0	1	1	0	0	**6**
Prevence působení sekt a extrémistických náboženských směrů	1	0	2	0	0	0	2	0	**5**
Prevence rizikového sexuálního chování	2	0	6	0	0	0	1	0	**9**
Prevence užívání tabáku	1	0	1	0	1	0	0	0	**3**
Prevence užívání alkoholu	1	0	1	0	1	0	0	0	**3**
Prevence užívání dalších návykových látek	2	0	4	0	1	0	1	0	**8**
Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)	2	2	4	1	1	0	0	0	**10**
Prevence poruch příjmu potravy, sebepoškozování a psychických problémů	1	0	3	0	1	2	0	0	**7**
Prevence kriminálního chování	2	1	1	3	3	2	2	4	**18**
Suma hodin	**23**	**8**	**39**	**8**	**14**	**8**	**7**	**5**	**112**

Rozsah specifické prevence je odhadnut podle obsahu učiva ve školním vzdělávacím programu pro jednotlivé ročníky a plánu třídních učitelů pro třídnické hodiny. Údaje jsou zaokrouleny na celé hodiny tak, jak je poskytli jednotliví vyučující.

Formy práce: samostatná, skupinová a frontální výuka
Metody práce: Výklad, řízený rozhovor, beseda, diskuse, práce s filmem, čtení a rozbor textu, počítání příkladů, cvičná a kontrolní slohová práce

7. Plán aktivit specifické primární prevence pro žáky a jejich časový harmonogram

Název programu	**Adaptační kurz**
Typ programu	všeobecně preventivní
Stručná charakteristika programu	- Interaktivní skupinová diskuse - Zážitkový program - Nácvik a trénink dovedností
Realizátor	sama škola
Cílová skupina	1.8 + 1.4
Počet žáků v programu	60
Počet hodin programu	32
Návaznost na cíle preventivního programu	zdravé fungování třídního kolektivu
Ukazatelé úspěšnosti	zpětná vazba při programu, dotazník
Termín	září 2026
Zodpovědné osoby	Mgr.Černá-Kokešová, Mgr. Hlavizňová + třídní učitelé

Název programu	**Hněv**
Typ programu	divadelní představení + následná debata
Stručná charakteristika programu	Cílem je otevřít prostor, v němž mohou mladí lidé nahlížet hněv nikoli jako zakázanou či nebezpečnou emoci, ale jako významný zdroj sebepoznání a konstruktivní energie, a to prostřednictvím osobního zážitku, divadelního obrazu a následné reflexe
Realizátor	Geisslers Institut, z.ú. Praha 4
Cílová skupina	3.8, 4.8 + vybraní studenti 1.4 a 5.8
Počet žáků v programu	70
Počet hodin programu	2
Návaznost na cíle preventivního programu	zvládání účinné komunikace učení se způsobům řešení konfliktů, zvládání stresu, zlosti a zátěžových situací
Ukazatelé úspěšnosti	zpětná vazba při programu, dotazník, rozhovor
Termín	říjen 2026
Zodpovědné osoby	Mgr. Hlavizňová, Mgr.Korselt + určený ped.dozor

Název programu	**Bolest – nemoc jménem šikana**
Typ programu	všeobecně preventivní
Stručná charakteristika programu	certifikovaný Interaktivní a multimediální program
Realizátor	ACET ČR, z.s. – lektor R. Pospíšil
Cílová skupina	1.8 (prima)
Počet žáků v programu	30
Počet hodin programu	2
Návaznost na cíle preventivního programu	předcházení šikaně, výchova k toleranci a sebeúctě, zvládání konfliktů
Ukazatelé úspěšnosti	reakce žáků při programu, dotazník, rozhovor

Termín	prosinec 2026
Zodpovědné osoby	ŠMP, TU, VP

Název programu	**Poruchy příjmu potravy**
Typ programu	všeobecně preventivní
Stručná charakteristika programu	certifikovaný interaktivní a multimediální program zaměřený na komplex problémů označovaných jako poruchy příjmu potravy a na správnou životosprávu
Realizátor	ACET ČR, z.s. – lektor R. Pospíšil
Cílová skupina	2.8 (sekunda)
Počet žáků v programu	30
Počet hodin programu	2
Návaznost na cíle preventivního programu	předcházení poruchám příjmu potravy a sebepoškozování
Ukazatelé úspěšnosti	zpětná vazba při programu, dotazník, rozhovor
Termín	prosinec 2026
Zodpovědné osoby	ŠMP, TU, VP

Název programu	**Závislosti**
Typ programu	všeobecně preventivní
Stručná charakteristika programu	certifikovaný interaktivní a multimediální program o prevenci závislostí na tabáku, alkoholu a digitálních technologií
Realizátor	ACET ČR, z.s. – lektor R. Pospíšil
Cílová skupina	3.8 (tercie)
Počet žáků v programu	30
Počet hodin programu	2
Návaznost na cíle preventivního programu	předcházení užívání návykových látek a závislosti na moderních technologiích
Ukazatelé úspěšnosti	reakce žáků při programu, dotazník, rozhovor
Termín	prosinec 2026
Zodpovědné osoby	ŠMP, TU, VP

Název programu	**Holocaust a předsudky**
Typ programu	všeobecně preventivní
Stručná charakteristika programu	certifikovaný interaktivní a multimediální program zaměřený na hlubší pochopení historie antisemitismu a jeho důsledků, klade důraz na význam boje proti diskriminaci v současnosti
Realizátor	ACET ČR, z.s. – lektor R. Pospíšil
Cílová skupina	4.8 (kvarta)
Počet žáků v programu	30
Počet hodin programu	2
Návaznost na cíle preventivního programu	podpora zdravých mezilidských vztahů, přátelství a tolerance k odlišnostem, předcházení rasismu, xenofobie, extremismu
Ukazatelé úspěšnosti	zpětná vazba při programu, dotazník, rozhovor
Termín	prosinec 2026
Zodpovědné osoby	ŠMP, TU, VP

Název programu	**Netolismus**
Typ programu	všeobecně preventivní
Stručná charakteristika programu	certifikovaný interaktivní a multimediální program
Realizátor	ACET ČR, z.s.
Cílová skupina	1. roč. VG
Počet žáků v programu	30
Počet hodin programu	2
Návaznost na cíle preventivního programu	předcházení netolismu, výchova ke zdravému životnímu stylu
Ukazatelé úspěšnosti	reakce žáků při programu, dotazník, rozhovor
Termín	prosinec 2026
Zodpovědné osoby	ŠMP, TU

Název programu	**Blázníš? No a!**
Typ programu	všeobecně preventivní
Stručná charakteristika programu	celodenní zážitkový a vzdělávací program o psychických chorobách a duševní hygieně fungující na principu posilování životních kompetencí a ochrany duševního zdraví
Realizátor	Fokus Mladá Boleslav, z.ú.
Cílová skupina	1.4 + 5.8 (kvinta)
Počet žáků v programu	56
Počet hodin programu	2 x 6
Návaznost na cíle preventivního programu	předcházení sebepoškozování, péče o duševní zdraví, výchova k toleranci a sebeúctě
Ukazatelé úspěšnosti	reakce žáků při programu, dotazník, rozhovor
Termín	únor - březen 2027
Zodpovědné osoby	ŠMP, TU

Případné další akce budou realizovány podle aktuální nabídky organizací a spolků, organizačních možností školy a finanční situace.

8. Plán aktivit nespecifické primární prevence pro žáky a jejich časový harmonogram

8.1 Zahraniční zájezdy

Poznávací zájezd do Švýcarska zájemci z 3.4 + 7.8 09/2026
Odpovídají: Mgr. Kallupová, Mgr. Černá-Kokešová

Adventní zájezd Drážďany, Norimberk nebo Vídeň zájemci z řad žáků VG 12/2026
Odpovídá: Mgr. Fleislebrová, Mgr. Ježková, Ing. Rahmová

Kaprun (lyžařský zájezd) zájemci z VG 01/2027
Odpovídají: určení vyučující

Legoland zájemci z NG 04/2027
Odpovídají: určení vyučující

8.2 Výměnné pobyty

Výměnné skupinové pobyty mezi partnerskými školami
Gymnázium Lichtenfels zájemci z VG 03/2027
Odpovídají: určení vyučující

8.3 Kulturně-zábavné a sportovní akce

Beánie – uvítací ceremoniál pro žáky 1. ročníků 1.4 + 1.8 10/2026
Odpovídají: Mgr. Kallupová+TU+vybraní maturanti

Vánoční koncert studentů gymnázia různé třídy 12/2026
Odpovídají: učitelé EstHV

Vánoční florbalový turnaj všechny třídy 12/2026
Odpovídají: učitelé TEV

Další sportovní soutěže (futsal, basketbal, volejbal, atletika, orientační běh aj.)
individuálně napříč všemi ročníky průběžně po celý školní rok
Odpovídají: učitelé TEV

8.4 Výcvikové kurzy

Lyžařský pro VG Harrachov 1.4 + 5.8 01/2027
Odpovídá : určený pedagogický dozor

Lyžařský pro NG Benecko 2.8 02/2027
Odpovídá: určený pedagogický dozor

Vodácký kurz Vltava 3.4 + 7.8 06/2027
Odpovídá: určený pedag.dozor

8.5 Tematické exkurze a školní výlety

Tematické exkurze všechny ročníky průběžně po celý šk.rok
Odpovídá : příslušný pedag.dozor

Školní výlety všechny ročníky 06/2027
Odpovídají : TU + příslušný pedag.dozor

8.6 Humanitární akce

Srdíčkové dny – veřejná sbírka na pomoc rodinám s vážně nemocnými dětmi
Pořadatel: Život dětem, o.p.s. 2.4 + 6.8 podzim 2026 – jaro 2027 (2-3x)
Odpovídá : vedení školy+TU

Bílá pastelka – dobročinná sbírka na podporu nevidomých a slabozrakých
Pořadatel: SONS ČR, z. s 3.4 + 7.8 termín neurčen
Odpovídá : vedení školy+TU

8.7 Volnočasové aktivity a kroužky

Klub mladých diváků (návštěva 5 divadelních představení ročně) NG + VG
Odpovídá: Mgr. Ježková-Nováková + Ing. Rahmová + Mgr. Dohnal 10/2026–06/2027

Fiktivní firma – kroužek kreativního rozvíjení obchodních a podnikatelských kompetencí
Odpovídá: Mgr. Hicl 09/2026-06/2027

Volejbal – pro zájemce z řad žáků VG 09/2026-06/2027
Odpovídá: Mgr. Kubásek

8.8 Akce našich studentů pro vrstevníky, mladší děti a ostatní

Beánie – viz výše

Dny otevřených dveří - asistence učitelům školy při seznámení žáků ZŠ a jejich rodičů s naší školou, průvodcovská činnost, vlastní prezentace činností 11/2026 a 01/2027

Mikuláš pro žáky z NG zájemci z VG 12/2026

Maturitní ples 4.A4 a 8.A8 – MSD Kolín žáci, rodiče, veřejnost 02/2027

Sedmácko-třeťácká zábava – neformální zábavná akce pro spolužáky a učitele
3.4 + 7.8 03-04/2027

9. Plán odborného vzdělávání v oblasti primární prevence pro učitele a jeho časový harmonogram

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Osm dovedností k wellbeingu**
Stručná charakteristika	Kurz pro podporu duševního zdraví pedagogů, pomáhá rozvíjet duševní pohodu, zvládání stresu a budování osobní rovnováhy
Realizátor/ lektor	Český mindfulness institut, Ing. Marcela Klauzová-Roflíková
Počet proškolených pedagogů	30
Počet hodin	8
Termín konání	srpen 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Jak na třídnické hodiny**
Stručná charakteristika	Seminář s cílem seznámit účastníky se zásadami efektivního vedení třídnických hodin, související legislativou, specifiky práce a prožitkovými technikami
Realizátor/ lektor	VISK, Mgr. Markéta Tutterová
Počet proškolených pedagogů	3
Počet hodin	6
Termín konání	říjen 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Jak pracovat s úmrtím ve školním prostředí**
Stručná charakteristika	Seminář je zaměřen na problematiku ztráty v životě dítěte a její dopady na fungování žáka ve školním prostředí
Realizátor/ lektor	VISK, Mgr. Markéta Tutterová
Počet proškolených pedagogů	1
Počet hodin	6
Termín konání	říjen 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Zažít prevenci 2026**
Stručná charakteristika	Různé workshopy v rámci Konference primární prevence rizikového chování
Realizátor/ lektor	VISK
Počet proškolených pedagogů	1
Počet hodin	6
Termín konání	listopad 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Komunikace s rodiči**
Stručná charakteristika	interaktivní seminář zaměřený na profesionální komunikaci pedagů s rodiči žáků a na to, jak důstojně a sebejistě zvládnout rozhovor s člověkem v afektu
Realizátor/ lektor	VISK/ PhDr. David Čáp, PhD.
Počet proškolených pedagogů	1
Počet hodin	6
Termín konání	říjen 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Jak se neztratit ve světě médií, sociálních sítí, fake news, dezinformací a umělé inteligence**
Stručná charakteristika	Seminář rozvíjí vybrané digitální kompetence – kritickou práci s informacemi a digitálními zdroji, vedení žáků k digitální odpovědnosti a reflektovanou práci s novými technologiemi (využití nástrojů AI)
Realizátor/ lektor	VISK/ Mgr. Martin Zika
Počet proškolených pedagogů	4
Počet hodin	6
Termín konání	říjen 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Koučování teenagerů**
Stručná charakteristika	Seminář zaměřený na různé techniky koučování, aktivní naslouchání a nehodnotící komunikaci a na práci s motivací
Realizátor/ lektor	VISK/ Mgr. Hana Kaniová
Počet proškolených pedagogů	3
Počet hodin	8
Termín konání	listopad 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Pozadí radikalizace dětí ve školním prostředí – prevence extremismu**
Stručná charakteristika	vzdělávací seminář zaměřený na prevenci extremismu, jak zachytit, rozpoznat a vyhodnotit riziko extremistického násilí
Realizátor/ lektor	VISK/ kpt. Mgr. Jan Polák
Počet proškolených pedagogů	2
Počet hodin	6
Termín konání	listopad 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Já, ty a oni: o genderu, orientaci a respektu v adolescenci**
Stručná charakteristika	Seminář zaměřený na podporu otevřené komunikace, důvěry a vzájemného respektu, na práci s konflikty, nastavování hranic a možnosti podpory psychohygieny u mladých lidí
Realizátor/ lektor	VISK/ Mgr. Jana Divoká
Počet proškolených pedagogů	2
Počet hodin	6
Termín konání	listopad 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Wellbeing, psychohygiena a duševní zdraví jako stěžejní oblasti PRCH**
Stručná charakteristika	On-line seminář o wellbeingu, digitálním wellbeingu i o vlastní psychohygieně pedagogů a o různých strategiích zvládání stresu
Realizátor/ lektor	VISK/ Mgr. Jana Divoká

Počet proškolených pedagogů	2
Počet hodin	6
Termín konání	prosinec 2026

Název a odborné zaměření vzdělávání	**Podpora odolnosti dětí ve školním prostředí**
Stručná charakteristika	Seminář zaměřený na to, jak rozvíjet vnitřní sílu žáků, posilovat jejich schopnost zvládat stres a nepříznivé situace, a jak vytvářet bezpečné a podpůrné školní klima
Realizátor/ lektor	VISK/ Mgr. Adam Táborský, PhD.
Počet proškolených pedagogů	2
Počet hodin	6
Termín konání	prosinec 2026

Vzdělávací programy na 2. pololetí šk. roku 2026/27 v rámci DVPP budou realizovány dle aktuální nabídky, kapacitních možností organizátora a organizačních možností školy.

Další program

Neformální snídaně s odborníky na PRCH - organizuje Leccos, z.s.v rámci Týdne nízkoprahových klubů v NZDM Klub Zvonice Český Brod pro metodiky prevence na školách v Českém Brodě a další odborníky na PRCH září 2026

Schůzky ŠMP z okresu Kolín s okresní metodičkou prevence na PPP v Kolíně – 1-2x ročně prezenčně spojené se seminářem či prezentační schůzkou s představiteli různých neziskových organizací ve Středočeském kraji podzim 2026, jaro 2027

Poskytování odborných konzultací v oblasti PRCH
určena pro ostatní pedagogy ve sboru v době konzultačních hodin i mimo ně, může probíhat osobně nebo telefonicky či přes email.
Cíl: zvýšit informovanost pedagogického sboru v některých oblastech RCH žáků, pomoci s řešením konkrétních problémů ve třídách či u jednotlivých žáků, výsledkem by mělo být řešení případných problémů už v raném stadiu a dobře informovaný pedagogický sbor.
Plánovaná časová dotace na tuto aktivitu: cca 10 hod./šk.rok

10. Plán aktivit pro rodiče a spolupráce s rodiči

Název programu	**Beánie**
Stručná charakteristika programu	uvítací ceremoniál pro žáky 1. ročníků a jejich rodiče
Realizátor	škola + vybraní žáci 4.4+8.8
Počet hodin programu	4-5
Termín konání	listopad 2026
Zodpovědná osoba	Mgr. Kallupová

Název programu	**Vánoční koncert studentů gymnázia**
Stručná charakteristika programu	umělecká vystoupení jednotlivců i skupin žáků z různých tříd školy
Realizátor	škola
Počet hodin programu	4
Termín konání	prosinec 2026
Zodpovědná osoba	Mgr. Jan Kašpar, Mgr. Zdeňka Šimůnková

Název programu	**Maturitní ples**
Stručná charakteristika programu	společný maturitní ples žáků posledních ročníků
Realizátor	4.4. + 8.8
Počet hodin programu	6
Termín konání	únor 2027
Zodpovědná osoba	třídní učitelé 4.4 + 8.8, vedení školy

Cílem ŠMP je ve spolupráci s NZDM Klub Zvonice nabízet pro rodiče a veřejnost odborné přednášky s besedou s odborníky o některém problému z oblasti PRCH. Bude záležet na aktuální situaci, nabídkách a ochotě cílové skupiny zúčastnit se.

10.1 Spolupráce s rodiči

1. Informování Společnosti přátel gymnázia (dále SPG) - základní informace o preventivním programu bude podána na 1. schůzi v září, aktuální otázky se budou řešit na dalších schůzkách. Pravidelně získávána finanční podpora pro školní i mimoškolní aktivity žáků (ceny pro vítěze sportovních soutěží, nákup sportovních potřeb, příspěvky třídám na výlety) a na materiální vybavení školy.

2. Informování rodičů o záměrech a způsobech realizace preventivního programu - probíhá průběžně po celý školní rok přes webové stránky školy, později hlavně třídní učitelé na schůzkách s rodiči (září 1. roč., listopad, duben), konkrétní případy řeší preventivní tým ve spolupráci s rodiči a odborníky.

3. Poskytování odborných konzultací rodičům - určeno pro rodiče žáků naší školy
Cíl: vyslechnout a pomoci s řešením konkrétních problémů v oblasti RCH, příp. poskytnutí kontaktů na odborná pracoviště, výsledkem by mělo být co nejméně případů RCH ve škole a pokud se už vyskytnou, jejich řešení už v počátečním stadiu.
Plánovaná časová dotace na tuto aktivitu: cca 10 hod./šk.rok

4. Řešení konkrétních problémů v oblasti RCH – kontakt s rodiči prostřednictvím emailů, systému Komens v aplikaci Bakalář, telefonicky, v závažnějších případech oficiální návštěvou ve škole za účasti vedení školy, třídního učitele, výchovného poradce či školního metodika prevence

11. Krizový plán školy

Krizový plán vymezuje nejčastější rizikové formy chování, které by se mohly vyskytnout dle zkušeností na jiných školách a jsou uvedeny v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j.21291/2010-28 a v jeho jednotlivých přílohách. Poskytuje stručný návod zaměstnancům školy, co dělat v těchto krizových situacích. Krizový plán školy je sestavován za pomocí členů školního poradenského pracoviště na naší škole. Bude modifikován pokaždé, jakmile se objeví situace nová a dosud neznámá.

Správné zhodnocení vzniklé situace

Jakmile zjistíme, že se něco děje, jsme postaveni před některou z těchto voleb:

Je situaci nutné řešit hned? Je nutné řešit ji vůbec? Nešlo by ji odložit? Máme o ní mluvit? Je třeba ji někomu hlásit? Nemůže ji vyřešit někdo jiný? Mají o ní vědět rodiče?

V první řadě máme připravený seznam klíčových otázek, které si každý zaměstnanec, který je nucen vzniklou problémovou situaci řešit, má okamžitě položit. Na každou otázku máme připravená vzorová řešení pro odpovědi ANO i NE. Takto postupujeme pomocí klíčových otázek, až dospějeme k rozhodnutí.

Příklad seznamu klíčových otázek:

1) Došlo k nějakému zranění? Je akutně ohrožen něčí život nebo zdraví?
ANO: Soustřeďte se pouze na první pomoc. Pošlete kohokoliv pro další dospělou osobu. Podle situace volejte záchrannou službu 155.
NE: Situaci není nutné řešit okamžitě, máte čas se rozmyslet. Uklidněte se, nespěchejte a položte si další otázku:

2) Mohu, chci a dokážu to řešit právě já a právě teď?
ANO: Začněte se ptát žáků, co se přesně stalo. Problém rozkryjte, pojmenujte a rozmyslete si řešení.
NE: Problém nechte otevřený, kontaktujte školního metodika prevence a řešení s ním konzultujte. Jste-li sám školní metodik prevence, kontaktujte třídního učitele, výchovného poradce a vedení školy. V týmu situaci zhodnoťte a řešte.

V každé fázi rozhodování mějte na paměti, že musíte stále sledovat nejvyšší zájem. Situace, kdy dojde k akutnímu ohrožení života nebo zdraví, je sice nanejvýš hrozivá, ale pro rozhodování zdaleka nejjednodušší. V ostatních případech totiž neplatí, že každé řešení je lepší než pasivita. Některá řešení jsou mnohem horší než neřešení.

V každé jiné chvíli, než je akutní stav, musíte totiž myslet na více věcí současně:
• musíte ochránit oběť
• musíte ochránit pověst školy
• musíte ochránit své kolegy
• musíte ochránit sami sebe

Důležité body pro rozhodování:
• naučte se "třídit raněné"
• v situaci akutního ohrožení neváhejte, konejte rychle a jednoznačně bez ohledu na to, co to pro školu bude znamenat
• naučte se pokládat klíčové otázky

• jestliže nejde o akutní situaci, dobře si promyslete další postup
• když nemůžete situaci zlepšit, alespoň ji nezhoršujte
• buďte znalí svých oznamovacích povinností

11.1 TABÁKOVÉ VÝROBKY

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit.[1] Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

(1) Prostory školy jsou označeny viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření.[2]

(2) Školním řádem je kouření v prostorách školy zakázáno a jsou stanoveny sankce za porušování tohoto zákazu.[3]

Žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných

(1) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

(2) Zaměstnanec školy dále oznámí událost metodikovi prevence a řediteli školy, následně je informován třídní učitel.

(3) O události se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.[4]

(4) Třídní učitel informuje zákonného zástupce nezletilého žáka o porušení zákazu kouření.

(5) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dětí vyžadovat pomoc.

(6) Z konzumace tabákových výrobků ve škole se vyvodí sankce stanovené školním řádem.

11.2 ALKOHOL

(1) Školním řádem je stanoven zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných.[5]

(2) Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných

(1) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

---

1 § 8 odst. 1 b) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

2 § 9 odst. 1 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

3 § 30 odst. 1 c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

4 příloha č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních – metodické a koordinační činnosti odst. 9.

5 § 12 odst. 1 písm. g) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

(2) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

(3) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

(4) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, zaměstnanec školy dále oznámí událost metodikovi prevence a řediteli školy, následně je informován třídní učitel.

(5) O události se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy.

(6) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(7) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.

(8) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.

(9) Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.[6] Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(10) V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

Nález alkoholu ve škole

(1) V případě, kdy zaměstnanci školy **naleznou v prostorách školy alkohol**, postupují takto:

a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.

b) O nálezu ihned uvědomí vedení školy.

c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.

d) Zpracují stručný záznam o události.

(2) V případě, kdy zaměstnanec školy **zadrží u některého žáka alkohol**, postupuje takto:

a) Zabavenou tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

b) O nálezu ihned uvědomí vedení školy a školního metodika prevence, následně je informován třídní učitel.

c) O nálezu se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede se tato skutečnost do zápisu. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.[7]

d) Třídní učitel o nálezu vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, ředitel školy informuje i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.

e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předá se zajištěná tekutina přivolanému lékaři.

---

[6] § 10 odst. 4 písm. g) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

[7] příloha č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních – metodické a koordinační činnosti odst. 9.

11.3 NÁVYKOVÉ LÁTKY (NL)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo.[8] Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

(1) Školním řádem je stanoven zákaz užívání NL a jejich distribuce a přechovávání. Současně je stanoven zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem se stanovuje rovněž sankce za porušení zákazu.

(2) Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a 188 a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí,[9] se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Konzumace NL ve škole

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

(3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, zaměstnanec školy posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

(4) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

(5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje zaměstnanec školy podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy a metodika prevence, následně je informován třídní učitel.

(6) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(7) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(8) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dětí vyžadovat pomoc.

(9) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).

(10) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.[10] Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(11) V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(12) Z konzumace NL ve škole se vyvodí sankce stanovené školním řádem. Rozlišuje se distributor od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.

(13) Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.

---

[8] § 187, § 187a, § 188 a § 188a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
[9] § 167 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
[10] § 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Distribuce NL ve škole

(1) Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

(2) Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

(3) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

(4) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a OSPOD obce s rozšířenou působností.

(5) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy látku,** kterou považují za omamnou a psychotropní, **nebo vybavení jejímu užívání,** postupují takto:

(1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

(2) O nálezu ihned uvědomí vedení školy a školního metodika prevence.

(3) Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíší datum, čas a místo nálezu. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.

(4) O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a další šetření.

B. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

(1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

(2) O nálezu ihned uvědomí vedení školy a školního metodika prevence.

(3) O nálezu sepíší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen vždy někdo z vedení školy.

(4) Vedení školy o nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.

(5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že **některý z žáků má nějakou OPL u sebe**, postupují takto:

(1) Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

(2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.

(3) Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

D. V případě, že **žák se zaměstnanci školy svěří s tím, že užívá drogy**:

(1) Zaměstnanec oznámí informaci školnímu metodikovi prevence, ten rozhodne o dalším postupu

11.4 KRÁDEŽE A VANDALISMUS

Prevence proti krádežím:

1) V souladu se školním řádem je krádež protiprávním jednáním a bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil.

2) Vést žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

1) Každou nahlášenou krádeží se zabývat, vyšetřit ji.

2) O krádeži a jejím šetření provést záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím... a budou vyslechnuti svědci.

3) Pečlivě se zabývat příčinami.

Kdy hlásit rodičům?

Rodičům poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Jak postupovat preventivně proti vandalismu

1) V souladu se školním řádem je každý odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, škola bude požadovat náhradu po žákovi nebo rodiči nezletilého žáka.

2) V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání se vyhnout.

Jak postupovat při vzniku škody

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, má viník oznamovací povinnost vyučujícímu, třídnímu učiteli, který o celé záležitosti vyhotoví záznam s podpisem svědka.

Kdy hlásit rodičům?

V případě, kdy způsobená škoda nepřesahuje částku 5 000,-Kč (dle platného trestního zákoníku), je třeba věc oznámit rodičům, jestliže žák věc poškodil úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamujte rodičům vždy.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.
Kdy hlásit OSPOD? V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

11.5 ŠIKANA

Postup pedagogů při odhalení či podezření na šikanu:
V případě podezření na výskyt šikany, nebo získání takové informace, je každý z pedagogů povinen nahlásit jej členům školního poradenského pracoviště (preventivního týmu) a příslušnému třídnímu učiteli. Tento tým povede šetření.

- Učitel, který vypozoroval šikanu nebo byl na ni některým žákem upozorněn, konfrontuje své pozorování s dalšími kolegy.
- Preventivní tým se ve spolupráci s ostatními učiteli pokusí nalézt vhodné svědky. Provede individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky – spolužáky, udělá stručný zápis a nechá ho svědky podepsat.
- Preventivní tým vyslechne oběť, zaručí jí diskrétnost a důvěrnost poskytnutých informací. Vyhotoví zápis.
- Preventivný tým provede rozhovor s agresorem (agresory), udělá stručný zápis.
- TU pozve zvlášť rodiče oběti a zvlášť rodiče agresora! V případě souhlasu obou stran se TU spojí s rodiči zainteresovaných žáků v konfliktu a konzultuje s nimi znaky možné šikany a společně naleznou řešení, o kterém provede zápis.
- Rodičům oběti nebo oběti samotné je nabídnuta psychologická pomoc poskytovaná odborným pracovištěm, na které se předá kontakt.
- Pokud se ředitel(ka) školy přímo neúčastní šetření, je o něm průběžně informován ZŘ nebo TU a v závěru ve spolupráci s preventivním týmem rozhodne o případném řešení.
- Po všech výše uvedených krocích rozebere TU, případně ve spolupráci se ŠMP a VP, situaci ve třídě, oznámí potrestání viníků.
- Ostatní učitelé vyučující v této třídě sledují další vývoj situace ve třídě.

V případě výbuchu brutálního skupinového násilí vůči oběti (tzv. „školní lynčování“) je nutný následující postup:

a) Překonat šok pedagoga a bezprostředně zachránit oběť, tu okamžitě odvést ze třídy.
b) Zajistit dozor ve třídě jiným pedagogem.
c) Okamžitě informovat vedení školy, ŠMP a TU
d) V preventivním týmu se domluvit na spolupráci a postupu vyšetřování.
e) Zabránit domluvě agresorů na křivé výpovědi.
f) Pokračovat v pomoci a podpoře oběti, zajistit lékařské vyšetření, je-li třeba.
g) Kontaktovat zákonného zástupce oběti. Dohodnout s rodiči, jakým způsobem bude zajištěna bezpečnost dítěte (v prvních dnech nejlépe nechat dítě doma)
h) Oznámit událost policii, OSPOD, zajistit odbornou psychologickou pomoc

ch) Následuje vlastní vyšetřování. Účastní-li se šikanování většina problémové skupiny nebo jsou-li normy agresorů skupinou akceptovány, doporučuje se, aby šetření vedl odborník-specialista na problematiku šikanování (z PPP, střediska výchovné péče, diagnostického ústavu, krizového centra).

i) Na závěr ředitel školy rozhodne o sankcích pro agresory.

Podrobnější informace uvedeny samostatném Programu proti šikanování.

11.6 KYBERŠIKANA

Nepřímí ukazatelé kyberšikany/oběti
oběť náhle přestane používat počítač, často mění chování a nálady, před cestou do školy trpí bolestmi břicha nebo hlavy, je nervózní nebo nejisté při čtení e-mailů nebo SMS zpráv v mobilu, nechce/bojí se chodit do školy nebo vůbec mezi lidi, je rozčilené, expresivní nebo frustrované při odchodu od počítače, vyhýbá se rozhovoru o tom, co dělá na počítači, stane se nepřirozeně uzavřené vůči kamarádům nebo rodině, chodí „za školu“, zhorší se jeho prospěch ve škole
Nepřímí ukazatelé kyberšikany/agresora
rychle vypíná monitor nebo zavírá programy v počítači, když se přiblížíte, tráví u počítače dlouhé hodiny, v noci je rozčílené, pokud nemůže nečekaně použít počítač, přehnaně se u počítače směje, vyhýbá se hovorům o tom, co na počítači vlastně dělá, používá několik online účtů nebo adres, které ani nejsou jeho, pokud se nesvěří samo, měl by se rodič ptát ve škole mohou být podezřelé smějící se hloučky žáků kolem počítače
Přímí ukazatelé (chování okolí vůči žákovi/dítěti): úmyslné ponižování, hrubé žertování a zesměšňování, nadávky, neustálé kritizování a zpochybňování, poškozování a krádeže osobních věcí, poškozování oděvu, výsměch, pohrdání
Jak škola postupuje při odhalení kyberšikany?
Postup je v základech stejný jako při zjištění klasické šikany, takže pro stručnost odkazujeme na Metodický pokyn MŠMT z roku 2016 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. Níže jsou uvedena doporučení, které se vztahují ke kyberšikaně v její odlišnosti od klasické šikany.
Obrana při útocích:
Ukončit komunikaci
Blokovat útočníka
Uchovat důkazy

11.7 PROJEVY RASISMU, XENOFOBIE, HOMOFOBIE A INTOLERANCE

a) Projevy rasismu, xenofobie a intolerance, včetně homofobie jsou porušením školního řádu.
b) Každý pedagog, který toto nevhodné chování zachytí, je povinen situaci na místě řešit.
c) O nevhodném chování učitel vždy informuje TU a ŠMP.
d) V případě vážného prohřešku je informováno také vedení školy.
e) Zařadit do výuky a třídnických hodin témata mezilidských vztahů, rasových a jiných předsudků, tolerance atd.

11.8 ZÁŠKOLÁCTVÍ

1. Dobu a způsob uvolnění žáka ze školního vyučování stanovuje školní řád.
Školní docházku žáků své třídy eviduje třídní učitel. Na prevenci záškoláctví se podílí třídní učitel, výchovný poradce a školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka.
Součástí prevence je:

- pravidelné zpracování dokumentace o absenci žáků
- součinnost se zákonnými zástupci
- analýza příčin záškoláctví, včetně přijetí příslušných opatření
- výchovné pohovory se žáky

2. Nepřítomnost žáka ve škole je třeba omlouvat vždy písemně, prostřednictvím omluvného listu. Při absenci žáka je nutno neprodleně informovat třídního učitele osobně, písemně, nejlépe prostřednictvím systému Bakalář, emailem, nebo telefonicky a sdělit mu příčinu absence žáka. Zletilý žák nebo zákonný zástupce nezletilého žáka je povinen doložit důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování nejpozději do 3 kalendářních dnů od počátku jeho nepřítomnosti. Lékařské vyšetření není důvodem k celodenní absenci žáka. V případě, že žák není nemocen, dostaví se po vyšetření do školy a zapojí se do výuky. Po opětovném nástupu do školy žák předloží omluvenku třídnímu učiteli nejpozději do 2 dnů. Pokud žák odchází ze školy v průběhu vyučování, oznámí tuto skutečnost třídnímu učiteli, případně vyučujícímu další hodiny. Třídní učitel může požadovat omlouvání nepřítomnosti žáka lékařem při absenci delší než 3 dny. Předem známou nepřítomnost žáka je třeba omluvit před jejím započetím. V případě, že se žák neúčastní vyučování bez řádné omluvy, jsou hodiny neúčasti považovány za neomluvené. V případě neomluvené absence v rozsahu 9 hodin a více je žákovi uděleno v rámci klasifikace chování hodnocení „ uspokojivé“, nebo „méně uspokojivé“(dle individuálního posouzení), případně doplněné kázeňským opatřením. Na základě žádosti může v odůvodněných případech uvolnit žáka z vyučování:
jedna vyučovací hodina nebo dvouhodina – vyučující příslušného předmětu, nebo třídní učitel
1-2 dny – třídní učitel,
více než 2 dny – ředitel školy na základě písemné žádosti žáka, nebo zákonného zástupce nezletilého žáka.

Kategorie záškoláctví

1. Pravé záškoláctví - žák se jednoduše ve škole neukazuje, ale jeho rodiče si myslí, že do školy chodí.
2. Záškoláctví s vědomím rodičů - žák do školy nechodí, ale rodiče jsou o tom informováni a také vědí, že k tomu nemá žádný oprávněný důvod. Žák například strávil jeden den tím, že s něčím pomáhal rodičům v práci nebo se doma staral o někoho nemocného.
3. Záškoláctví s klamáním rodičů - existují žáci, kteří dokážou přesvědčit své rodiče, že je jim tak špatně, že nemohou jít do školy, i když se ve skutečnosti cítí docela dobře. Rodič pak napíše žákovi omluvenku z důvodu zdravotních potíží. Tuto kategorii bývá často obtížné rozlišit od záškoláctví s vědomím rodičů. Pro některé rodiče je stručné prohlášení o tom, že dítěti není moc dobře, dostatečné k tomu, aby omluvenku napsali, často jsou dokonce s dítětem a ve skutečnosti ani podvedeni nejsou.
4. Útěky ze školy - k tomuto druhu záškoláctví (někdy se mu říká „interní záškoláctví“) patří případy, kdy žáci do školy chodí, nechají si zapsat přítomnost, během dne pak ale na hodinu nebo dvě odejdou; přitom někdy zůstávají v prostorách školy, jindy odejdou na krátkou dobu pryč.
5. Odmítání školy - tato kategorie se týká žáků, kterým představa školní docházky činí psychické potíže. Patří sem poruchy pramenící z problémů ve škole, například z pocitu, že učení je moc těžké, strach, že žák bude šikanován, školní fobie nebo deprese. V takovém případě se žák zkrátka tak bojí představy, že by měl jít do školy, že rodiče mohou sotva udělat něco pro to, aby ho přesvědčili o opaku, a na místě bude určitý typ odborné intervence.

Příčiny záškoláctví a jak jim předcházet

Řešení záškoláctví

Kontakt s dítětem:
nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo
zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí
teď společně hledat cesty k nápravě
Rodiče:
vyjádřit porozumění jejich emocím

vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
vést k porozumění motivaci chování dítěte soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
Učitelé:
způsob komunikace o dítěti shodný jako při komunikaci s rodiči
vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte hlouběji chápat
vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat, povzbuzovat
Doporučené postupy:
1. Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem.
2. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
3. Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a máme-li podezření a na hrozbu závislostí, spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou.
4. Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.
5. Učitel se musí zamyslet nad vlastními pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by smazat všechny předchozí špatné zkušenosti s ním.
6. o neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost.
7. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 30 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, popř. elektronickou formou. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem.
8. Pokud má žák víc než 30 neomluvených hodin, svolává ředitel školy ped. radu se členy školní výchovné komise. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Pokud jsou pozváni rodiče žáka a ti to odmítnou, neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel školy požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.
Prevence záškoláctví
Dle metodického pokynu k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví se na prevenci záškoláctví podílí třídní učitel, výchovný poradce a školní metodik prevence spolu s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka. Součástí prevence je pravidelné zpracovávání dokumentace o absenci žáků, spolupráce se zákonnými zástupci žáka, včasná odhalení příčin záškoláctví žáků a přijetí příslušných opatření, provádění výchovných rozhovorů se žáky apod.

11.9 PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

Typ prevence specifická prevence x nespecifická	Všeobecná prevence: výchova k přiměřenosti a umírněnosti v postojích, důraz na nebezpečí jednostranných nebo extrémních postojů ve výživě, životním stylu, ve sportu. Dobrá školní jídelna, naopak omezení automatů

prevence	na sladkosti, slazené nápoje ve školách. Specifická: nebezpečí a neúčinnost redukčních diet, obecné informace o PPP (zejména pro rodiče)
Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga **X Nevhodné postupy**	Vhodná je včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací….), interaktivní programy, rozvoj všeobecných aktivit, zájmů. U běžné populace spíše se zaměřit na předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na zhubnutí (důraz ne na nebezpečnost, ale na neúčinnost). Předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, tělesný výkon, to, co jí nebo pije. Rozšířit nabídku vhodných, konkrétních materiálů (svépomocné příručky jak zvládat anorexii, bulimii) pro nemocné a jejich rodin. příslušníky. Neúčinná je mechanická prezentace informací o PPP a o protagonistech světa dospívajících, kteří trpí PPP (jen vede k nápodobě). Důležité je nezdůrazňovat některé informace, které by mohly vzbudit zájem o amfetaminy, prostředky na hubnutí, kouření… jen pro jejich vliv na redukci těl. hmotnosti.
Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět – škála rizika ve vztahu k typům prevence.	Pediatra, rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se. Rodiče, i když dítě nechodí do školní jídelny.
Možnosti a limity pedagoga (doporučení rozvoje duševního zdraví, prevence burnt out **…)**	Učitel není terapeut, zprostředkuje ale dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech dítěte, může pomoci předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku), **doporučit popř.** zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem. Opatrně se pouštět do oblasti „zdravé výživy“ a redukce hmotnosti (doporučení mohou být jednostranně, přehnaně interpretována).

11.10 SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE - CAN

Typ rizikového chování	Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (**CAN** - **C**hild **A**buse and **N**eglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naší společnost nepřijatelná. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny, pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.

Varovné signály	**Změny v chování dítěte** ➢ celková stísněnost a nezájem o dění kolem ➢ zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými ➢ úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo ➢ vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám ➢ nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“ ➢ agresivní napadání a šikanování vrstevníků ➢ zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty ➢ potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole ➢ váhání s odchodem domů po vyučování ➢ neomluvené absence ve škole ➢ odmítání jídla nebo přejídání ➢ sebepoškozování ➢ útěky z domova **Známky na těle dítěte** ➢ opakovaná zranění včetně zlomenin ➢ modřiny ➢ řezné rány ➢ otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí ➢ stopy po svazování ➢ otisky různých předmětů na těle ➢ natrhnutí ucha ➢ otisky dlaně a prstů ➢ stopy po opaření nebo popálení cigaretou FYZICKÉ (TĚLESNÉ) TÝRÁNÍ a jeho rozpoznání: a) aktivní (bití a jiné agresivní formy napadání dítěte) b) pasivní *Některé známky zanedbávání:* • trvalý hlad • podvýživa • chudá slovní zásoba • špatná hygiena • zkažené zuby a časté záněty dásní • dítě není očkované proti nemocím • nevhodné oblečení vzhledem k počasí • nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru apod. • vyčerpanost, přepracovanost • s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti • vyhození z domova *Některé projevy zanedbávaného dítěte:* • má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči • touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi

	blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi) • je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné • všechno jí hltavě a hladově • chodí za školu nebo do ní chodí pozdě • má potíže s učením • zdráhá se odcházet domů • houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou • žebrá o jídlo, peníze nebo jiné věci
U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy/šk. zařízení.	
kdo řeší + s kým spolupracuje	školní metodik prevence s výchovným poradcem, školním psychologem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, pediatrem, orgánem sociálně právní ochrany dítěte
Legislativní rámec	Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník v paragrafech 364 až 368 stanovuje povinnosti, které má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadržování, nepřekažení a neoznámení trestného činu, oblast násilných činů páchaných na dětech a na týrání dítěte nevyjímaje. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí chrání učitele při jeho postupu na ochranu práv dítěte. Je zde přímo vyzýván k tomu, aby v případě podezření na týrání žáka kontaktoval odborníky. Tento zákon navíc výslovně určuje jako povinnost různým institucím, mimo jiné i škole a školskému zařízení, nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin. (U fyzických osob je tento postup formulován jako právo, nikoliv jako povinnost.)
Jak postupovat	***Mám to oznámit rodičům, když je zneuživatelem někdo z rodiny?*** Je třeba postupovat v souladu s pokyny orgánů činných v trestním řízení a těmito pokyny se řídit. **Učitel může žákovi zachránit i život** Učitelé jsou hned po rodičích dítěti nejblíže. A pokud pedagog vyučuje dítě, které je pravděpodobně týráno, může sehrát klíčovou roli při zamezení dalšímu týrání – může mu pomoci zbavit ho dalšího fyzického nebo psychického týrání a může mu dokonce někdy zachránit i život. **Náhlé změny jako alarm** Prvním, co musí učitel udělat, aby mohl týranému dítěti pomoci, je vůbec všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání. Jde jednak o změny chování žáka, jednak o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem. Jedním z nejčastějších signálů ukazujících na možné týrání doma je náhlé podstatné zhoršení prospěchu žáka. Dítěti začne být úplně jedno, zda dostane dobrou, nebo špatnou známku. Z veselého dítěte se často stane úzkostný žák, který je neprůbojný. Může mít zároveň nejrůznější problémy

	ve vztazích se spolužáky – dítě, které bylo dříve kamarádské, se začne najednou ostatních stranit, nebo se může naopak začít chovat vůči nim agresivně. U žáka se mohou projevit také nejrůznější poruchy v pravidelných návycích – spaní (do školy chodí pozdě) nebo stravování (při obědě opakovaně nedojídá) . Pokud jde o tělesné známky, zvláště učitel tělocviku má jedinečnou možnost všimnout si různých modřin, odřenin či nezvyklé únavy či apatie žáka. Zvláštní kategorií jsou méně viditelné, a zároveň o to citlivější signály, které nicméně učitel může zaregistrovat. Jejich skutečná diagnostika je však již věcí odborníka. Jde například o potíže při sezení v lavici, které mohou ukazovat na poruchy zažívání nebo třeba na krev v moči . **Rozhovor s žákem je klíčový** Učitel by se vždy měl nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v posledním době odchází ze školy jako poslední, zatímco dříve byl naopak mezi prvními, kdo pospíchali domů. Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve zeširoka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě. Předpokládá se, že rozhovor povede většinou třídní učitel. Nic by však nemělo bránit tomu, aby ho vedl i jiný učitel, který má z nějakých důvodů s dětmi méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo učitel předmětu, jenž má žák obzvlášť rád a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje. **Když je dítě nedůvěřivé** Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu ve věci týraného dítěte a o problému informovat další instituce. Každý případ je individuální. Především v situaci, kdy se učiteli nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu. Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe kontakt. A pokud se ani odborníkovi na pomyslném druhém konci telefonního drátu nepodaří dítě přimět k identifikaci, snaží se ho ještě přesvědčit, aby se obrátilo na kohokoliv, komu důvěřuje. Neměli bychom také zapomínat na ostatní žáky, mezi nimiž se týrané dítě ve škole pohybuje. Učitel by se proto měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího. Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít. Nepochybně to souvisí s faktem, že má totiž mluvit o tom, jak mu ubližují jeho nejbližší. **Rodič může situaci ujasnit** Přestože je to právě rodič, nebo jiný zákonný zástupce, kdo je

	pravděpodobným původcem týrání, neznamená to, že by ho měla škola z celého procesu pomoci žákovi automaticky vyšachovat. Pokud si učitel pozve do školy zákonné zástupce žáka, neočekává se, že by na ně měl hned udeřit s tím, aby mu vysvětlili, kdo u nich doma týrá jejich dítě. Učitel by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vypozoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází. Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci. Pokud učitel od rodičů nic nezjistí, a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka. Učitel se podle prvotních známek ukazujících na týrání může někdy nejdříve jen dohadovat, zda jde o situaci, kdy mu ubližují jeho blízcí, anebo se jedná o školní šikanu. Proto i rozhovor s rodiči může pedagogovi pomoci vyloučit jednu z těchto dvou možností. Nakonec přímý kontakt učitele se zákonnými zástupci dítěte je také určitým, ale samozřejmě jen nepřímým indikátorem možného týrání – pedagog se na vlastní oči může přesvědčit z jakého sociálního prostředí dítě pochází. Může pro něj jít o překvapení tím spíše, když rodiče jinak se školou nekomunikují, nechodí na třídní schůzky. **Na řadě je odborník** Je právem každého pedagoga, aby sám zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší. Tehdy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu. V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat především OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přináleží. Na těchto úřadech je veden registr problémových rodin a je tedy možné, že po avízu školy budou sociální pracovníci hned vědět, jaké problémy jsou s danou rodinou spojeny. Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřekažení trestného činu- týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ).

	Základní informace – tabu zóny Záleží opět na dané škole a učiteli, jakým způsobem zařadí do výuky problematiku nebezpečí týrání dítěte. Informace o tom, že nikdo nesmí dítěti ubližovat, jsou součástí dětských práv, se kterými by školy měly žáky seznámit. Téma týrání dítěte, zvláště pohlavního zneužívání, může škola zařadit i do sexuální výchovy a pozvat si příslušného odborníka. V každém případě by se nějakou formou děti měly v průběhu školní docházky dozvídat, kde jsou hranice, za které by neměl ani rodič vkročit, a co dělat, pokud se dítě setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání. Každé dítě by se mělo co nejdříve seznámit jednak s tím, co představují takzvané tabu zóny na jeho těle, jednak by mělo vědět, na koho se obrátit a kam zavolat, pokud mu někdo začne ubližovat nebo i když má jen pochybnosti o správnosti chování svých blízkých k vlastní osobě.
	Jak řešit sexuální zneužívání
	Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (v souladu s trestním zákoníkem). Překazit znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámit orgánům činným v trestním řízení). *Dítě se mi svěří osobně* 1. uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost 2. seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob 3. pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo 4. komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii 5. vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii 6. ohlásit na policii 7. ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách 8. jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit. Dozvím se – oznámím řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí. *Zjistím to z nějaké školní ankety nebo dotazníku* Dítě se vyjadřuje někdy v náznacích a nejasně, proto je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše. Nevyslýchejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět.

	Dozvím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří. *Dítě je obětí sexuálního napadení* Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.
V jakém případě vyrozumět Polici ČR/OSPOD	Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) .
Co by mělo být cílem řešení	Cílem musí být předejít vzniku traumatizace dítěte, zabránit pokračování a zabránit rozvoji dlouhodobých zdravotních, sociál. a psychologických následků.

11.11 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Východiska	Domácí násilí nabývá různých forem, z nichž všechny jsou škodlivé a ohrožují zdravý vývoj osobnosti a vzájemné vztahy mezi blízkými osobami. **Psychické násilí** Patří sem např.: zastrašování, výhružky; zvýšená kontrola; ponižování a neustále kritizování; odpírání spánku, sledování, vyhrožování sebevraždou, zpochybňování hodnoty jedince a jeho hodnot i duševního zdraví; vyhrožování a vydírání; nucení k naprosté poslušnosti aj. Agresor v rámci psychického násilí mnohdy využívá i další osoby (vyhrožování, že děti nebude mít druhá osoba ráda, že jimi opovrhuje; ponižování a urážení např. rodičů; vyhrožování násilím vůči dalším blízkým osobám aj.). Psychické násilí má silné dopady na sebehodnocení a sebevědomí oběti, která obvykle po čase přijme sebeobraz, který jí vnucuje agresor. To velmi snižuje schopnost danou situaci řešit a opustit agresora. **Fyzické násilí** Jakékoli opakované, násilné projevy mezi blízkými osobami, kdy jedna osoba je vždy obětí, druhá agresorem. Fyzické násilí může i nemusí

	zanechávat viditelné následky. Může vést k vážnému ohrožení zdraví i života jedince, vždy negativně ovlivňuje jeho psychiku. **Sexuální násilí/zneužívání** Nejčastějšími formami jsou znásilnění, donucení k odmítaným sexuálním praktikám, osahávání aj., může mít ale i verbální podobu spočívající ve slovní produkci se sexuálním podtextem nebo v nucení ke sledování pornografie apod. Agresor často zneužívá závislého postavení oběti. **Ekonomické zneužívání** Nejčastěji se projevuje v zamezení přístupu k jakýmkoli prostředkům, v systematickém nátlaku např. v nátlaku na přepsání nemovitých statků, nucení k převzetí dluhů aj. **Sociální násilí/izolace** Jedná se o formu psychického násilí. Agresor oběť izoluje od její rodiny a přátel, zamezuje jí v kontaktu se světem (zákaz vycházek, odejmutí telefonu apod.), izoluje ji od informací o vnějším světě a veřejném dění. Ve všech formách domácího násilí může dítě figurovat jako oběť i jako svědek, přičemž obě tyto role ohrožují jeho další vývoj, psychické zdraví a následný život, zejména vztahy. Neexistují přesné statistiky evidující domácí násilí, což vyplývá z jeho klíčové charakteristiky – neveřejnosti a také z častého studu oběti. Přesto dle odhadů se domácí násilí páchané na dětech týká ročně asi 40 000 dětí mladších 15 let. S domácím násilím se setká až 38 % českých žen a děti jsou v roli svědků až v 90 % případů domácího násilí, násilný rodič zaútočí i na své dítě ve 40 – 60 % případů (zdroj: Rosa, o.s.).
Dítě jako oběť a svědek domácího násilí	Děti jsou za svědky domácího násilí považovány, pokud vidí či slyší násilné projevy, vidí důsledky (zranění) násilí. Přítomnost dítěte u domácího násilí je považuje WHO (Světovou zdravotnickou organizací) za psychické týrání dítěte. Pokud jsou děti svědky domácího násilí, často se projevují stejně, jako děti-oběti. Rovněž i důsledky pro jejich další vývoj a život jsou srovnatelné s těmi, s nimiž se potýkají děti, které jsou v roli oběti. Děti, které jsou vystaveny násilí mezi rodiči, na tuto situaci reagují podobnými symptomy, jako děti, které jsou samy týrány a zneužívány. Strach a bezmoc totiž zažívají i ty děti, které násilí „jen“ vidí nebo slyší. Násilí se totiž dotýká všech členů rodiny a celého jejího systému. Pokud se navíc dítě rozhodne oběť bránit, vystavuje se samo nebezpečí přímého fyzického, ale i psychického násilí. **Povinnosti a omezení školy** Včasná identifikace domácího násilí v rodině žáka a studenta může vést k

<table>
<tr><td></td><td>
dřívější a efektivnější podpoře a intervenci pro děti a jejich rodiny. Škola tedy obvykle nemůže být tím, kdo primárně zasahuje do řešení situace v rodině. Učitelé ale musí vědět, jak v takových případech postupovat, aby jejich intervence násilí v rodině ještě více nevystupňovala.

Není úlohou pedagoga, usuzovat na domácí násilí na základě svých pocitů, vyvozovat je z chování a projevů dítěte. Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěří, či pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti (podvýživa, modřiny aj.), (podrobněji viz kap. Doporučené postupy z hlediska pedagoga × nevhodné postupy).

Situaci nemůže řešit pedagog sám, ale vždy s dalšími odborníky. Vhodné je obrátit se na nejbližší středisko výchovné péče (podrobněji viz kap. Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji).

Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPOD. Pokud tak neučiní, porušuje § 368 Trestního zákona. (podrobněji viz kap. Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět – škála rizika ve vztahu k typům prevence)

Učitel nemůže poskytovat terapeutické služby, nutit dítě k výpovědi či intervenovat v rodině.
</td></tr>
<tr><td>Rizikové chování vyskytující se u dětí vystavených domácímu násilí a protektivní faktory</td><td>
Rizikové prostředí, v němž dítě, které je svědkem či obětí domácího násilí vyrůstá, může vést sekundárně k četným formám rizikového chování, jejichž je dítě aktérem.

Tabulka uvádí nejčastější formy rizikového chování vyskytující se u dětí v roli svědků či obětí domácího násilí. Zobrazuje rovněž faktory, které působí protektivně a minimalizují nebezpečí rozvinutí dalších forem rizikového chování.
<table>
<tr><th>Typ rizikového chování</th><th>Protektivní faktor</th></tr>
<tr><td>Dítě se učí nezdravé způsoby vyjadřování hněvu a agrese.</td><td>Podpora dětí v dovednosti vyjádřit a pojmenovat emoce, a to i ty negativní jako agresi a vztek přijatelným způsobem.</td></tr>
<tr><td>Přebírání vzorů chování z domova: postoj, že je normální nechat si násilí líbit nebo naopak, že pouze násilím dosáhnu toho, co chci.</td><td>Poznání a uvědomování si hranic. Kde končí moje hranice, co si už nenechám líbit a nebojím se to vyjádřit, stejně tak jako hranice druhých, které nesmím porušovat. Rozlišení, co je špatné a dobré, zdůraznění cesty od vzteku, agrese, až k trestnému činu.

Zdůrazňovat dětem právo na pomoc, na vlastní bezpečnost.</td></tr>
<tr><td>Nepřebírání zodpovědnosti za</td><td>Pochopení, že každý má vlastní</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

	své činy a svalování viny za vlastní neúspěchy a chyby na druhé.	zodpovědnost sám za sebe.	
	Mohou mít později potíže založit vlastní zdravé vztahy, pravděpodobnost ohrožení pokračováním násilí ve vlastním vztahu (např. chlapci z násilných rodin se mohou stát těmi, kdo týrají a naopak).	Prevence: hovořit o násilí ve vztazích, jak vypadá zdravý a nezdravý vztah, co je násilí, jak zvládat vztek.	
	Agresivita vůči vrstevníkům, zastrašování, šikana.	Posílení preventivních aktivit zaměřených na pozitivní vztahy ve třídě, netolerance agresivního jednání, šikany. Specifická práce např. školního psychologa s celou třídou.	
	Potíže s přizpůsobením; před násilím mohou zkoušet utéct – útěky z domova, úniky k drogám a alkoholu.	Posílení sebehodnocení (např. individuálně školní psycholog), ale i posilování zdravých vztahů ve třídě mezi vrstevníky. U svědka či oběti násilí specifická pomoc externě z rukou odborníka.	
Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	Domácí násilí ovlivňuje celou řadu oblastí života rodiny. Rozhodne-li se oběť situaci řešit, bude potřebovat pomoc několika institucí. Pro efektivní pomoc obětem domácího násilí, ale i jejich dětem, které jsou situací v rodině ovlivněny, je nezbytná spolupráce poskytovatelů služeb a klíčových institucí a organizací. Jedná se o orgány sociálně právní ochrany dětí, které by v případech, kdy jsou děti svědky násilí v rodině, měly spolupracovat s Policií ČR, soudy, se specializovanými centry pro oběti domácího násilí, bezpečnými azylovými domy. Někdy je nezbytná také spolupráce s lékaři a zdravotnickými zařízeními, školou atd. Kvalitní první intervence může významně ovlivnit, zda oběť bude spolupracovat a nebude ohrožen její život a život nebo vývoj dětí v domácnosti. Pracovnice orgánů sociálně právní ochrany dětí sehrávají klíčovou roli v identifikaci ohrožených dětí, nasměrování dětí a jejich matek k vyhledání adekvátní pomoci a také k zajištění vhodných podmínek pro sociální změnu. **Na oddělení sociálně právní ochrany dětí** se školy, lékaři i oběti domácího násilí obracejí zejména v situacích, kdy k násilí v rodině již nějakou dobu dochází a jsou jím ohroženy i nezletilé děti (jako svědci násilí mezi rodiči nebo přímo jako oběti). Sama oběť se na tyto instituce obrací zejména v případech, kdy se rozhodne násilný vztah ukončit a hledá možnosti azylového ubytování, žádá o úpravu poměrů k nezletilým dětem nebo se ocitla v sociální nouzi. Není neobvyklé, že se oběti násilí na oddělení sociálně právní ochrany dětí obracejí v první fázi spíše se zástupnými problémy, neidentifikují se s rolí oběti, případně se stydí o		

	násilí hovořit a jako primární problém uvádějí jiné důvody. Na **Policii** se osoby ohrožené domácím násilím obracejí zejména v situacích eskalace násilí a přímého ohrožení (voláním na linku 158) či v situacích, kdy akutní ohrožení násilím již pominulo a oběť chce podat na pachatele trestní oznámení. Úloha policie v případech domácího násilí spočívá zejména v intervenci a v poskytnutí ochrany oběti. Následně probíhá vyšetřování s cílem shromáždění faktů a důkazů a zajištění řádné pomoci od dalších organizací. Školy se na policii obracejí v případě podezření na trestný čin týrání dítěte. Lékaři a pracovníci zdravotnických zařízení mohou být jedni z prvních, na koho se oběť domácího násilí obrátí, a to zejména v situacích bezprostředně po útoku. **Oznamovací povinnost mají ale lékaři pouze v případě zranění dětí** nebo osob, které byly z nějakého důvodu svěřeny do péče jiné osoby. Dospělou oběť domácího násilí by však měli informovat o možnosti podat trestní oznámení apod. Domácí násilí je velmi specifický problém, jehož řešení si vyžaduje **specializovaný přístup.** Pro oběti domácího násilí, stejně jako pro děti, které byly svědky násilí, je důležité, aby se jim dostalo odborné pomoci a péče, a aby poskytovatelé služeb pro tuto skupinu ohrožených osob byli vyškoleni a uměli pracovat se specifiky daného problému. Ve většině případů poskytují specializované služby pro oběti či osoby ohrožené domácím násilím nestátní neziskové organizace, prvotní záchyt pak **Intervenční centra** zřízená v každém kraji. **Neziskové organizace - pro oběti násilí a jejich příbuzné:** Asociace pracovníků intervenčních center (adresář všech center v celé ČR): www.domaci-nasili.cz DONA linka (nonstop telefonická linka): www.donalinka.cz Bílý kruh bezpečí: www.bkb.cz ROSA, (centrum pro ženy, oběti domácího násilí): www.rosa-os.cz (specializovaná poradna, azylový dům, telefonická krizová pomoc 602 246 102) Adresář rodinných poraden: www.amrp.cz Adresář občanských poraden: www.obcanskeporadny.cz Adresář linek důvěry: www.capld.cz **Pomoc pro děti:** Dětské krizové centrum Praha www.ditekrize.cz Linka bezpečí dětí a mládeže **linkabezpeci.cz tel.: 116 111** **Gaudia** (program sociální inkluze pro násilné osoby a osoby mající problém se zvládáním agrese): www.gaudia.cz **Triangl - centrum pro rodinu** - www.csspraha.cz/triangl -individuální terapie a poradenství pro děti, dospívající a dospělé klienty (vztahové, emoční, komunikační aj. potíže), adaptační a intervenční

	programy pro třídy ZŠ, profesní podpora pedagogům **Dům Tří přání -** www.dumtriprani.cz azylový dům, pomoc rodinám v přechodné krizi, pro děti se syndromem CAN
Typ prevence (specifická, nespecifická)	**Primární prevence nespecifická** Primární nespecifická prevence spočívá v posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj. V rámci prevence by se škola měla zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem. Děti by měly mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení, jak a komu mohou telefonovat, pokud se cítí ohrožené. Děti by měly umět nejen znát své hranice, ale i pojmenovávat a vyjadřovat své emoce. **Primární prevence specifická** Spočívá zejména v seznámení dětí s jejich právy a povinnostmi a to adekvátně jejich věku. Děti by měly být seznámeny zejména s tím, že: - domácí násilí má různé formy - násilné chování v rodině není omluvitelné - mýty týkající se domácího násilí (např. ženy si za to mohou samy; násilí se týká jen sociálně slabších vrstev; domácí násilí se týká jen minima rodina aj.) **neplatí** - za násilí může ten, kdo jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat - každý má právo rozhodovat o sobě samém - každý má právo vyjádřit nesouhlas, pokud se mu nelíbí, co druhý dělá - nikdo se nesmí dítěte dotýkat se sexuálním podtextem a ani jej k sexuálním praktikám nutit - na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (školní psycholog, výchovný poradce apod.), jaké existují neziskové organizace apod. - jak říci NE, stanovit si hranice a bránit se násilí (nikoli však fyzicky) Na druhém stupni ZŠ je třeba vysvětlovat: - jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy - hranice ve vztahu, co už je kontrola, slídění, násilí - jaké jsou varovné signály začínajícího násilí - proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“ - co jsou to genderové stereotypy (např. muž musí být silný, chlap nebrečí…) - jak se cítit bezpečně ve vztahu, na ulici i doma (prevence znásilnění) - jak zvládat vztek - co je stalking a v čem spočívá jeho nebezpečí - zneužívání na sociálních sítích (jaké počínání ve virtuálním

	prostoru je trestným činem; jak minimalizovat riziko sledování na sociálních sítích). **Působení na děti, které se s domácím násilím setkali ať již ve formě obětí či svědků náleží odborníkům** (psychologům, terapeutům, příp. psychiatrům)**, nikoli škole.** Pedagog by však (pokud ví, že dítě bylo obětí, svědkem násilí) měl toto zohlednit ve svém přístupu k dítěti a třídě jako celku – měl by se k dítěti chovat stejně jako k ostatním (zbytečně nelitovat apod.), ale zároveň by měl být opatrný ve svých výrocích a hodnoceních, aby zbytečně dítěti neublížil.
Doporučené postupy z hlediska pedagoga × nevhodné postupy	**Jak se vyvarovat chyb, pokud už s obětí hovoříte:** • Povzbuďte oběť, aby vyhledala pomoc v organizacích pomáhajících obětem domácího násilí. • V případě náhlé traumatické situace doporučte vyhledat krizové centrum, např. Riaps. • Uklidněte oběť, že nebudete o situaci hovořit s agresorem. • Sdělte dospělé osobě (obvykle rodič neagresor), že ona musí ochránit své dítě před násilím. • Jasně si vymezte, kdy už musíte situaci oznámit Oddělení sociálně právní ochrany dětí – podezření na týrání dítěte. **Doporučené postupy** Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí (splní-li skutkovou podstatu trestného činu) vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní. **Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.** Když se dítě pedagogovi svěří: **Klaďte dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby Vám svými slovy popsalo, co se stalo:** • Řekni mi, co se stalo… • Co se stalo potom? • Kde jsi přišel/a k této modřině? **Nepokládejte otázky, které:** • již obsahují domněnky, co se stalo nebo kdo to způsobil, např.: „Tu modřinu máš od toho, jak tě maminka uhodila?“ • opakují, co Vám již dítě řeklo, např.: „Jsi si jistý, že to byl strýček Pavel?“ (dítě si pak může myslet, že mu nevěříte) • se dotazují na to, proč se to stalo (děti si pak často myslí, že je z násilí obviňujete)

	Co by mělo v případném rozhovoru určitě zaznít? • Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte. • Za násilí nemohou ani sourozenci. • Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává. • Je velmi dobře, že se rozhodlo o situaci někomu říci. • Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič. • Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřilo. Pokud se na pedagoga obrátí **rodič – oběť domácího násilí**, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují (viz Síť partnerů). **Nevhodné postupy** Úlohou školy není intervence v rodině. **V případě podezření na domácí násilí je zcela nevhodné řešit situaci s možným agresorem – tento postup by se mohl obrátit proti dítěti.** Škola nemůže poskytovat terapeutické služby. Pedagog by se měl rovněž vyhnout postupům, které mohou dítě poškodit (stigmatizovat, traumatizovat jej apod.), jako je např.: - otevřené řešení podezření před třídou; - nepřiměřený tlak na dítě, aby hovořilo o problému doma; - obvinění ze lži.
Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět – škála rizika ve vztahu k typům prevence	Pokud získá pracovník školy hodnověrným způsobem poznatky o tom, že někdo připravuje, páchá nebo již spáchal jednání, které lze posoudit jako týrání dítěte, má podle platných zákonů tzv. **oznamovací povinnost.** V případě zanedbání této povinnosti nastupuje pro tuto osobu trestní odpovědnost za nepřekažení nebo neoznámení trestného činu. Každý, kdo přijde do kontaktu s dětmi v roli obětí násilí, má právo obrátit se na orgán sociálně právní ochrany dítěte a upozornit na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, nebo na skutečnosti, že na dětech byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo je podezření ze spáchání takového činu; nebo jsou děti ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte. **Jakmile se tedy kdokoli ve škole dozví o násilí páchaném na dítěti, pak by toto jeho oznámení orgánům činným v trestním řízení mělo být bezodkladné**. **Souběžně je povinností školy informovat také orgán sociálně-právní ochrany dětí.** U trestných činů § 198 trestního zákona (týrání svěřené osoby), § 199 trestního zákona (týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě) ani § 187 trestního zákona (pohlavní zneužívání) není ze zákona zapotřebí vůbec zjišťovat souhlas poškozeného s trestním stíháním pachatele.

	Co může dělat učitel, pokud má podezření na domácí násilí a zároveň týrání dítěte a rodiče odmítají se školou komunikovat? V první řadě by se škola měla snažit komunikovat s obětí domácího násilí a přimět jí situaci v zájmu dítěte řešit – například odkázáním na centra pomoci pro oběti domácího násilí. Pokud přesto rodič odmítá komunikovat, má škola v případě podezření na trestný čin povinnost dát podnět policii, informovat OSPOD – sociální pracovnice může vyšetření dítěte psychologem nařídit. Psycholog ale nesmí dát zprávu o vyšetření učiteli bez informovaného souhlasu rodičů. Podněty je možné dávat i přímo státnímu zastupitelství a jako oznamovatel žádat, aby byla škola informována o přijatých opatřeních ve lhůtě do 30 dnů. Škola musí popsat skutečný stav, který je příčinou podezření na trestný čin a samozřejmě vychází z okolností a ze situace, z jaké se o podezření spáchání trestného činu dozvěděla. Pokud se později trestný čin neprokáže, nemůže být pracovník školy odsouzen za pomluvu. Navíc OSPOD musí zachovat mlčenlivost o oznamovateli. **Může dítě samo iniciovat svou ochranu?** Dítě má právo požádat orgány sociálně-právní ochrany, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv. Tyto orgány, právnické a fyzické osoby a pověřené osoby jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte **Škola versus rodiče** V případech těžkého násilí bývá často řešením rozvod partnerů. Proto by měla škola vědět, který z rodičů má dítě svěřené do své péče a zejména kdy a za jakých podmínek má druhý rodič soudně či dohodou určený styk s dítětem. Pokud je styk druhého rodiče s dítětem soudně upraven či omezen (např. styk pouze za přítomnosti kurátora), měl by první rodič školu o tomto opatření informovat. Rovněž by měl škole poskytnout rozhodnutí či dohodu o úpravě styku. Škola pak postupuje v souladu se soudním rozhodnutím či dohodou rodičů. Pokud se druhý rodič i přes soudem nařízené omezení domáhá styku s dítětem na půdě školy, neměla by škola dítě rodiči vydat. Škola by v takovém případě měla ihned informovat druhého rodiče. Dále by měla doporučit rodiči, který se styku domáhá, aby se pro řešení této otázky obrátil na orgán sociálně právní ochrany dětí, nikoli na školu, která nemá v kompetenci takové situace řešit a ani je zprostředkovávat. Je možné zde odkázat na povinnost žáka, který musí dodržovat školní a vnitřní řád a pokyny školy a plnit pokyny pedagogických pracovníků škol vydané v souladu s tímto řádem. (srov. JUDr. Pavlíková, I,: Manuál pro učitele ZŠ, ROSA, 2008)
Možnosti a limity pedagoga	Pro dítě, které se doma potýká s násilím, může být třída jediným bezpečným místem. Učitelé proto mohou a měli by podpořit bezpečné a přijímající prostředí ve škole, kde se nebude tolerovat násilí v jakékoli podobě. Prevence násilí by měla být součástí vyučování.

	Školy mohou v rámci primární prevence domácí násilí zařadit do svých rámcových vzdělávacích programů, aby se změnil pohled na domácí násilí obecně, narušily se přetrvávající stereotypy vzorů chování pro muže a ženy, vytvořilo se prostředí netolerující násilí. Pedagog by se měl proto zaměřovat zejména na primární prevenci. Informovat žáky o existenci domácího násilí, jeho formách a poučit je o jejich právech. Pedagog nemůže nahrazovat služby dalších odborníků – zejména ne psychologů, terapeutů apod. Nevhodnou intervencí může naopak dítěti ublížit.

11.12 SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Typ rizikového chování	Sebepoškozování je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody. Za patologické sebepoškození se obecně nepovažuje poranění, které je v dané kultuře tolerované a jehož primárním cílem je dekorace těla (v naší kultuře typicky piercing a tetováž), sexuální uspokojení, spirituální zážitek v rámci rituálních praktik či začlenění se do skupiny vrstevníků nebo demonstrace vlastní hodnoty mezi nimi (snaha být „cool“ a „in“).		
Rizikové a protektivní faktory ve škole	• šikana • negativní vzory – poškozující se spolužák/skupina (emo, gotici) • šokovaný, indiskrétní, odsuzující, trestající učitel	**škola**	• vnímavost školy vůči osobnostním specifikům • otevřená komunikace (učitel, školní psycholog) • pochopení, respekt a diskrétnost v jednání s poškozujícím se • ochota naslouchat bez hodnocení a zděšení
Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	**Řeší: výchovný poradce, školní psycholog, třídní učitel, školské poradenské zařízení, pediatr/pedopsychiatr,** event. orgán sociálně právní ochrany dítěte **V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života** (přímé riziko = žák drží ve škole žiletku a plánuje se řezat, mluví o sebevraždě atd./nepřímý předpoklad rizika = učitel objeví staré jizvy na zápěstí atd.) • **Psychiatrické oddělení či klinika spádové nemocnice, centrální příjem nejbližší psychiatrické léčebny** – i nedobrovolně, ideálně po předchozí		

	telefonické konzultaci **Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním** (platí pro žáky motivované k řešení situace a hledání pomoci, vynucená konzultace u odborníka málokdy přinese efekt) ➢ **dostupná psychiatrická či psychologická ambulance** – ideálně s doporučením od dětského/dorostového lékaře, resp. po telefonickém objednání rodiči (nutno počítat s čekacími lhůtami, zejména pokud bude konzultace hrazena zdravotní pojišťovnou ➢ **krizová centra** – netřeba doporučení zdravotnického zařízení, předchozí telefonická nebo e-mailová domluva vhodná, ale není nutná ➢ **Linky důvěry** (mohou na ně většinou volat děti i dospělí)
Legislativní rámec	Samotné sebepoškozování není trestný čin, ale navádění/nucení k sebepoškozování, sebevraždě nebo příčiny vyvolávající SP, jako je třeba sexuální zneužívání, týrání apod., jsou trestné činy, na něž se vztahuje oznamovací povinnost. **Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí** výslovně určuje jako povinnost škole a školskému zařízení nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to **i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin**. U fyzických osob je tento postup formulován jako právo, nikoliv jako povinnost. **Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník** stanovuje povinnosti, jež má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadržování, nepřekažení a neoznámení trestného činu. Paragrafy se vztahují na celou škálu trestných činů, oblast násilných činů páchaných na dětech a na týrání dítěte nevyjímaje (nestačí však podezření). **Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu v platném znění** (§ 23). Člověka lze hospitalizovat bez jeho souhlasu v případě, že jeví známky duševní poruchy a je nebezpečný sobě nebo svému okolí.
Typ prevence (specifická, nespecifická	**Nespecifická prevence:** • posilování schopnosti dětí zvládat zátěž (schopnost zvládat zátěž obecně v populaci klesá) – součást univerzálních i cílených preventivních přístupů (např. umožnit mladým lidem v rámci školních a mimoškolních aktivit poznat a vyzkoušet různé metody zvládání stresu a negativních emocí • posilování schopnosti rozeznávat existující silné stránky a rozvíjet je • naučit obracet se na druhé a navazovat s nimi vztahy autentickým a smysluplným způsobem a účastnit se aktivit, při kterých mohou pociťovat smysluplnou vazbu a sounáležitost **Specifická primární prevence** ***Důležitá je vnímavost vůči projevům možného sebepoškozování:*** • nevysvětlené popáleniny, řezné rány, jizvy a jiné shluky stop na kůži, běžným místem sebepoškození bývají paže, zápěstí a předloktí nedominantní horní končetiny, ale stopy sebepoškozování se mohou

	vyskytnout prakticky na kterékoliv části těla • ročnímu období nepřiměřené oblečení (dlouhé rukávy a dlouhé kalhoty v létě), potítka a jiné krytí zápěstí, vyhýbání se aktivitám, které vyžadují odhalení těla (plavání, tělocvična), obvazy a náplasti • netypické osobní věci (žiletky a jiné pomůcky, použitelné k řezání či úderům) • nárůst známek deprese či úzkosti • neuvěřitelné nebo neúplné historky jako odpověď na cílené dotazy ***Otázky na SP musí být emočně neutrální a neútočné.*** Při pořádání preventivních akcí je třeba se vyhnout kontraproduktivním jednorázovým vzdělávacím akcím cíleným primárně na zvýšení informovanosti o formách a praktikách sebepoškozování. Při osvětě je vhodné zaměřit se spíše na vyvolávající příčiny (emoční potíže, zvládání zátěže atd.), resp. vzdělávat spíše rodiče a učitele než děti. **Primární prevence indikovaná** • pomoct odhalit spouštěče sebepoškození • pomoct zlepšit schopnost uvědomit si stresory udržující SP • zlepšit schopnost rozeznat, prožívat a zvládat produktivnějšími, pozitivními způsoby emoční stavy a vlastní emoce, naučit vhodnějším strategiím zvládání stresu a poskytnout adaptivnější alternativy pro řešení zátěžových situací • motivace a asistence při odstraňování přidružených problémů (užívání návykových látek)
Jak postupovat	**Doporučovaný postup:** • Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě do spádového psychiatrického zařízení • Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou • Předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny. • Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance • Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy • Ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pociťuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům). **Nevhodný postup:** • snaha okamžitě odstranit sebepoškozující chování • sankce a ignorace

Možnosti a limity pedagoga	Pedagog může v některých případech být nejdůležitějším dospělým motivujícím dítě ke změně, resp. vyhledání odborné pomoci. Na druhou stranu bez spolupráce s rodinou je jeho kompetence (ale i odpovědnost) limitovaná. Poškozující se dítě/mladistvý představuje velkou zátěž na toleranci odpovědného dospělého a rizikový faktor vzniku burn-out syndromu a dalších psychických potíží – učitel zainteresovaný v problému poškozujícího se žáka potřebuje účinné metody prevence vyhoření, podporu nadřízeného a v ideálním případě supervizi u certifikovaného supervizora.
V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD	• Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškozování, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd. – viz další kapitoly • Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana). • V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namístě okamžitá, i nedobrovolná *hospitalizace na psychiatrii* – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

11.13 NETOLISMUS

Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména: počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, mobilní telefony, televize aj.

Východiska	K příznakům netolismu patří: • méně vykonané práce, • pocit prázdnoty, když není člověk u počítače, • ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače, • brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače, • rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát, • přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá, • kradení peněz na nákup her, • stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry, • zkreslování, zatajování informací o své závislosti, • hraní kvůli úniku od osobních problémů, • narušené vztahy s rodinou, • zanedbávání učení, • opouštění dřívějších zájmů a přátel, • zhoršující se školní výsledky. (zdroj:www.poradenskecentrum.cz/pocitacova-zavislost.php)
Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči/zákonnými zástupci dítěte. Vzájemná spolupráce s cílem poskytnout dítěti podporu je základní podmínkou pro započetí jakékoliv intervence.

	Vlastní odborná pomoc pak může být úkolem institucí a organizací, jejichž databázi vytváří a pravidelně aktualizuje krajský školní metodik prevence pro příslušný region. Jeho prostřednictvím je tato databáze k dispozici školním metodikům prevence územně příslušných škol. Obecně se dá říci, že odbornou pomoc v oblasti netolismu mohou v daném kraji poskytovat: • pedagogicko-psychologická poradna • středisko výchovné péče • odborná zdravotnická zařízení • nestátní organizace orientované na danou problematiku
Typ prevence (specifická, nespecifická)	**Jak předcházet rozvoji netolismu:** • Sledujte, jaké hry děti hrají. • Uvědomte si, že hry mají i kladné stránky, některé umožňují rozvíjet logiku, postřeh, schopnost orientace ve složité situaci, koordinaci očí a rukou, koncentraci, plánování, řešení problémů a další schopnosti. Důležitý je výběr her a přiměřenost času jim věnovaného. • Hrajte hry spolu s dítětem a potom si o nich povídejte – pomáháte tak rozlišovat fikci od reality. • Stanovte striktní limity, kdy dítě může hrát a kdy ne. • Dávejte pozor, aby dítě nehrálo hry u kamarádů. • Zjistěte, zda dítě hraním počítačových her neutíká od nějakých problémů. • V průběhu hraní veďte dítě k tomu, aby si po určité době (např. po hodině) udělalo přestávku, během ní o hře mluvte. • Podporujte dítě v jiných zájmech. • Předcházejte tomu, aby se dítě nudilo. • Posilujte zdravé sebevědomí dítěte.
Jak postupovat	Doporučit se dají postupy uvedené v předchozím okně tabulky. V každém případě je základem prevence kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Unavenost, nervozita, náhlé změny v chování, zhoršení prospěchu atd., to vše může učiteli napovědět, že žák prochází nějakou změnou, která nemusí být v pořádku. Zásadní je tedy být citlivý na podobné signály, dokázat nezaujatě pozorovat a hlavně signály nepřehlížet a nebagatelizovat. Potvrzení, že je rizikové chování mezi dětmi běžné, tedy že se stává normou, vede jen k rozvíjení a prohlubování problému. V praxi se stává, že rodiče či zákonní zástupci žáka nepovažují nelátkové závislostní chování dítěte za závažné. V tom případě může pedagog mj. seznámit rodiče/zákonné zástupce seznámit s tímto materiálem. Měl by je rovněž informovat o rizicích, které se s netolismem pojí.
Možnosti	Hlavními úkoly každého pedagoga je vzdělávat a vychovávat.

a limity pedagoga	Provádět úspěšné intervence týkající se problematiky netolismu nespadá do jeho kompetencí. V této oblasti musí být pedagog především dobrý a citlivý pozorovatel, který si všímá varovných a nežádoucích změn v chování svých žáků. Podobně jako u většiny typů rizikového chování si můžete všimnout: • narušení vztahů • zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení) • unavenosti (hraje dlouho do noci) • ztráty kamarádů (vymění je za ty virtuální) • zvýšené agresivity (spojené především s nemožností být on-line) Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení (síť takových kontaktů si můžete vytvořit na základě kapitoly „Síť partnerů…“) a podpora žáka při řešení obtížných situací, které mu jeho rizikové chování přináší. Nutná je vždy spolupráce s kolegy, vedením a především rodiči/zákonnými zástupci žáka.
V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD	Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje. Stejně tak není netolismus definován v rámci Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN10). Vyrozumění se tedy vztahuje spíš k obecným pravidlům zajištění bezpečí a zdravého vývoje žáka ve škole. V každém případě se dá důrazně doporučit kontaktovat rodiče/zákonné zástupce žáka.

11.14 HAZARDNÍ HRANÍ

Jako **hazardní hraní** či **hráčství** lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Součástí tohoto chování je představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher a nastavení pravidel hazardních her tak, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející a vytvářejí bludný kruh. Ti, kteří hrají, získávají patologickou závislost na hře. S tím přichází a rostou finanční problémy, které se hráči snaží vyřešit další účastí na hře. To s sebou přináší širokou škálu dalších rizik.

Co vše může spadat pod hazardní hraní? Patří sem: peněžité nebo věcné loterie (losy), tomboly, číselné loterie a okamžité loterie, bingo, kurzové, dostihové a jiné sportovní sázky, sázkové hry v kasinu (ruleta, blackjack apod.), výherní hrací přístroje, sázkové hry provozované prostřednictvím centrálního a lokálního loterijního systému, karetní hry a sázkové hry na internetu

Možné příznaky hazardního hraní u žáka a související problémy:

Do jisté míry můžeme vycházet z příznaků popsaných v teoriích vývoje závislostí obecně, podle kterých se příznaky mohou projevovat na všech rovinách bio-psycho-sociálního modelu. Jde konkrétně například o následující příznaky:

chlubení se hrou a výhrami, používání hráčského slangu, lhaní, utrácení peněz, záškoláctví, změny nálad, výbušnost, popudlivost, stranění se kolektivu, samotářství, uzavřenost, nízká sebedůvěra, myšlenky na hru, ztráta zájmu o koníčky, problémy doma i ve vztazích a v kolektivu,

zhoršení prospěchu, krádeže doma a ve škole, psychosomatické projevy, deprese, úzkost, suicidiální myšlenky a tendence, užívání návykových látek, závislost na hraní počítačových her a na internetu, raná zkušenost s hazardní hrou, potíže s adaptací a pravidly, dluhy, finanční problémy, trestná činnost atp.

<table>
<tr><td rowspan="3">Protektivní a rizikové faktory</td><td colspan="3">Úkolem pedagogického pracovníka je hledat a podporovat protektivní faktory. Například podporovat a snažit se zajistit zdravé školní prostředí, podporovat dobré vztahy žáků s učiteli, nastavovat srozumitelná pravidla, podporovat včasnou systematickou a efektivní specifickou primární prevenci, snažit se o zajištění participace žáků a rodičů atp.</td></tr>
<tr><td>Protektivní faktory</td><td>Oblast</td><td>Rizikové faktory</td></tr>
<tr><td>- svědomitost
- citová stabilita
- sebeovládání
- úspěch ve škol
- realistický vztah k penězům, vážení si hodnoty peněz</td><td>OSOBNOST</td><td>- vyhledávání nových a vzrušujících zážitků
- impulzivita
- hyperaktivita
- poruchy chování či disharmonický vývoj
- soutěživost
- hraní počítačových (mobilních) her a trávení mnoho času na internetu
- prožitá traumata
- jiné psychické onemocnění</td></tr>
<tr><td>- rozvoj schopností a podpora cílevědomosti a volnočasových aktivit
- existence kvalitních vztahů v rodině
- orientace na pozitivní životní hodnoty
- přiměřená rodičovská kontrola a znalost způsobů trávení volného času dítěte
- vhodné způsoby hospodaření s penězi a kapesným
- bezpečné používání internetu, platebních</td><td>RODINA</td><td>- nedostatek rodičovské kontroly
- orientace na konzum
- hazardní hraní či užívání návykových látek v rodině
- nepodnětné rodinné prostředí
- nezaměstnanost rodičů a chudoba
- nefunkční či narušené rodinné vztahy
- institucionální výchova
- příslušnost k menšinám</td></tr>
</table>

	karet, zabezpečení účtů		
	- vysoká úroveň školy (kvalita výuky a absolventů) - vytváření příležitostí pro efektivní trávení volného času - včasná diagnostika a intervence - specifická prevence hazardního hraní - zapojování rodičů do preventivních aktivit	ŠKOLA	- užívání návykových látek a hazardní hraní u spolužáků - absence preventivních programů nebo jen jejich formální plnění - malá či žádná nabídka smysluplného trávení volného času - malá kontrola nad užíváním informačních technologií žáky
	- pozitivní vzory ve společnosti - racionální politika přísně regulující hazard - finanční podpora preventivních aktivit na školách - podpora rodin a zdravého životní stylu	SPOLEČNOST	- přílišná dostupnost hazardních her - agresivní mediální kampaň a reklama na hazard - prostředí ohrožené sociálním vyloučením - chudoba a krize
Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	Školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny), střediska výchovné péče - metodická podpora, diagnostika, intervence… Nestátní neziskové organizace zaměřené na problematiku adiktologických služeb a primární prevence - preventivní programy, poradenství, intervence, nízkoprahové kluby pro děti a mládež, vzdělávání… Zdravotnická zařízení (ordinace klinických psychologů, adiktologické poradny, psychiatrické AT ambulance, psychiatrické nemocnice) - poradenství, diagnostika, léčba… Protidrogoví koordinátoři, krajští školští koordinátoři prevence, koordinátoři prevence kriminality aj. - koordinace, financování programů, vzdělávání…		

Typ prevence - **nespecifická prevence, specifická prevence** (všeobecná, indikovaná, selektivní)	Základem prevence hazardního hraní je na tento problém zaměřený preventivní program, tj. aktivity **specifické všeobecné primární prevence.** Takový program by se měl interaktivní a zážitkovou formou věnovat zejména těmto a podobným tématům: - Zvýšení informovanosti žáků o povaze a rizicích hazardního hraní, včetně korekce chybných informací a mylných přesvědčení o hazardní hře. Odhalování matematických a statistických principů sázek. (Mezi nejčastější omyly hráčů patří iluze o rychlém zbohatnutí, o zajímavosti hry, o navrácení prohraných peněz a o tom, že hrou se dá uniknout před neřešenými osobními, rodinnými, citovými nebo pracovními problémy). - Změnu postoje k hazardním hrám ve směru odklonu od těchto aktivit, což snižuje riziko závislosti v dospělosti. - Budování finanční gramotnosti žáků, která obnáší i problematiku dluhových pastí, hospodaření s domácím rozpočtem či bezpečností při vedení účtů. - Kontrola nad impulzivním řešením problémů a podpora schopností řešení problémů, plánování a efektivního rozhodování. - Propojování tématu hazardního hraní i s tématy jiných závislostí, zejména pak s internetovou závislostí a užíváním návykových látek. - Informovanost žáků o tom, na koho se v případě problémů s hazardní hrou mohou obrátit o pomoc (kromě pedagogů jde i o specializované poradny, linky důvěry či například pracovníky nízkoprahových klubů pro děti mládež). Příkladem kvalitního projektu může být program prevence problémového hráčství s názvem Stacked Deck (v překladu „cinknutý balíček karet“) (Williams et al., 2010). Dalším příkladem mohou být certifikované programy. I v prevenci hazardního hráčství mohou být alternativou tzv. peer programy (tj. programy realizované prostřednictvím vrstevníků, kteří působí na posílení „zdravých“ a odmítání „nezdravých“ norem, mínění a chování ve skupině). Za významný preventivní krok můžeme považovat i rozhodný a jasně proklamovaný postoj školy jako instituce, která hazardní hru netoleruje a činí v tomto ohledu konkrétní preventivní opatření. V rámci **všeobecné nespecifické prevence** se dají doporučit aktivity zaměřené na podporu rozvoje osobnosti, zvládacích strategií, sebedůvěry, komunikace, zdravého životního stylu či zapojení do širokého spektra volnočasových aktivit. Programy **selektivní primární prevence** pracují s osobami, rodinami či komunitami, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj hazardního hraní, tj. u těch, kdo jsou více zranitelní nebo jsou vystaveni působení více rizikovým faktorům než jiné skupiny populace (např. nepříznivé sociální podmínky, rizikové

	prostředí, riziková povolání, sociální exkluze). Jedná se tedy o skupiny definované spíše lokálně nebo příslušností k nějaké skupině (např. děti z vyloučených lokalit, děti trávící většinu svého volného času bez dozoru na ulici, děti ze zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, příslušníky etnických a národnostních menšin apod.). Programy **indikované primární prevence** lze pojímat jako prevenci, která je určena pro jedince vystavené působení výrazně rizikových faktorů, případně pro ty, u kterých se projevy hazardního hraní již vyskytly. Cílem prevence nemusí být jen zabránění hraní, ale často též alespoň snížení rizikovosti či intenzity hraní. Jedná se o individuální i skupinovou práci s jedinci se specifickými osobnostními charakteristikami, specifickým problémovým chováním či jinými psychickými komplikacemi. Velmi ohroženy jsou i děti, jejichž rodiče patří k hazardním hráčům. Programům většinou předchází určitá forma screeningu nebo diagnostiky. Uvedené programy bývají též označovány jako **včasná intervence**. Hlavním úkolem pedagoga je identifikace žáka, který má s danou problematikou problém na základě indicií popsaných výše. Pedagog musí velmi citlivě postupovat a s žákem na toto téma navázat kontakt. K danému žákovi musí přistupovat citlivě, nestigmatizovat ho. Základem je otevřená komunikace a schopnost navázat důvěrný vztah s nabídkou adekvátní pomoci s odkazy na dané odborné služby. Může pomoct přímo zprostředkovat kontakt na dané zařízení. Neodmyslitelnou součástí řešení je spolupráce s vedením školy a především rodiči/zákonnými zástupci žáka. Programy indikované prevence by měli provádět proškolení a zkušení preventivní pracovníci (Charvát, Jurystová & Miovský, 2012). Poradci, kteří pracují s hazardními hráči, zjistili, že otázky na zjištění hloubky problému mohou být překvapivě jednoduché a přímočaré - jako například: 1) Patří sázení či hraní k tvým zálibám? 2) Je to zábava, nebo někdy otrava? 3) Můžeš mi o tom něco povědět? (Jackson, Goode, Smith, Anderson, & Thomas, 2006) Následující dvě otázky mohou být též užitečné jako rychlý screening problémů s hazardní hrou: 1) Už jsi měl někdy pocit, že je třeba vsadit více peněz? 2) Už jste někdy lhal svým blízkým o tom, kolik jsi prohrál? Kladná odpověď na jednu nebo obě otázky může naznačovat zásadní problém (Johnson et al., 1997). Existuje celá řada diagnostických nástrojů, které mohou pomoci odhalit problém s hazardní hrou nebo rizikovými osobnostními rysy, které ke hře mohou vést. Např. Dotazník na patologické hráčství „The

	South Oaks Gambling Screen“ (SOGS), nebo dvacet otázek dotazníku Anonymních gamblerů. Tyto nástroje mohou využívat jak lékaři a psychologové, tak i pedagogové.
Doporučené postupy z hlediska pedagoga - školy (efektivní postupy by měly být evaluovány, založeny na vědecky ověřených datech….) **vs. nevhodné postupy**	**Vhodný přístup** **-** Identifikovat problém, citlivě na něho reagovat. Nebagatelizovat ho. - Zmapovat situaci ve třídě - prevalence, názory, informace o problematice. - Tvorba nástěnky nebo předání informací o rizicích, hráčských bludech, kontaktech na odbornou pomoc. - Zpracovat tématiku hráčství do tzv. minimálního preventivního programu školy. - Adekvátnost programu a intervencí ve vztahu k věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte. - Kontinuální proces programu, programy by na sebe měly navazovat. - Zaměření na změnu postojů a chování. - Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami. - Využívání směrodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí. - Otevřená hodnotově orientovaná diskuse. - Realizaci programů navrhují a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci. - Zaměření se na témata, jako je způsob trávení volného času žáků a hospodaření s financemi. **Nevhodný přístup** - Bagatelizace problematiky (např. tolerovat karetní hru o peníze). - Odstrašování, triviální „Prostě řekni ne.“ - Jednorázové neinteraktivní akce, multimediální akce, divadelní a jiná kulturní představení bez návaznosti. - Zaměření pouze na poznatky. - Přednášková forma. - Jednorázové aktivity. - Neosobnost, formalismus, využívání atrakcí (např. ex-gamblerů). - Potlačování diskuze, nebo naopak „bezbřehost“ diskuse. - Amatérismus realizátorů, například výběr „spasitelů“ neškolených v primární prevenci.

	V mnoha ohledech je úspěšný preventivní přístup k hazardnímu hraní podobný přístupu k návykovým látkám.
Možnosti a limity pedagoga – školy	Kromě výše zmíněných preventivních aktivit je dobré věnovat pozornost i následujícím možnostem a okolnostem. **Hazardní hra v prostorách školy** a v jejím okolí by se neměla tolerovat. U drobných neorganizovaných hazardních her (karty o peníze ve škole atp.) se přes zdánlivou nevinnost jedná o prvotní formy hazardu a je potřeba jim ze strany školy věnovat pozornost, byť nejde o vysoce rizikové aktivity. Školní řád by to měl zakazovat a pracovníci by dodržování tohoto zákazu měli hlídat. Škola by se též měla vhodných způsobem jasně veřejně vymezovat proti této formě rizikového chování. Legální organizovaný hazard lze též podrobit dohledu a kontrole. V posledních letech panuje kolem legálního hazardu velká celospolečenská debata. Na úrovni státu i obcí jsou zaváděny různé formy regulace (plošný zákaz, omezení časová a prostorová, kontroly dodržování zákonů, zvýšení daní atp.). Škola tak může například hlídat zákaz výskytu heren či reklamy na hazard ve svém okolí, spolupracovat s policií při kontrole dodržování minimálního věku návštěvníků heren a sázkových kanceláří atp. Nelegální organizovaná hazardní činnost už překračuje možnosti a kompetence školy a proti této formě hazardu by měla vždy zasahovat policie. Škola může zamezit zejména on-line hazardním aktivitám tím, že se naučí účinně blokovat hazardní servery na své internetové síti (počítačové učebny, wifi). **Zabezpečený internet** na škole a jasná **pravidla pro používání informačních technologií** (například chytrých mobilních telefonů či tabletů atp.) žáky i zaměstnanci jsou základem pro předcházení problémů. Pedagog může dále do preventivních aktivit **zapojit i rodiče**, například tím, že je informuje o dodržování následujících zásad, které mohou účinně předcházet problémům s hráčstvím u jejich dětí: • Sami hazardně nehrajte a svými penězi na hraní nepřispívejte - rodiče mají nejdůležitější vliv na utváření postojů dětí (např. otázka hodnoty peněz, seznamovat dítě adekvátním způsobem s hospodařením s penězi v rodině). • Posilujte zdravé sebevědomí dítěte. • Získejte si plnou nebo alespoň částečnou důvěru dítěte, naučte se naslouchat svým dětem, věnovat jim svůj čas, posilujte jejich vazbu na rodinu. • Předcházejte nudě, podporujte kvalitní zájmy a záliby. • Opatřete si dostatek informací a o problému s dítětem zasvěceně hovořte - otevřeně deklarujte svůj postoj k této problematice. • Stanovte a důsledně prosazujte zdravá pravidla, za porušení

	pravidel by měly následovat adekvátní a předem domluvené sankce (např. při hraní krácení kapesného). • Vneste do finančního hospodaření dítěte pořádek, nedávejte mu větší finanční částky. • Pokud máte pocit, že problém narůstá, nebojte se spolupráce s odborníky. (zdroj: www.poradenskecentrum.cz) V neposlední řadě je potřeba zmínit, že **ohroženi hazardní hrou jsou i pedagogové**. Jedná se o náročnou profesi. Informační a preventivní strategie by měly tedy směřovat i k zaměstnancům školy. Vhodné mohou být například aktivity zaměřené na prevenci syndromu vyhoření.
Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět (rodiče, PPP, OSPOD, Policii ČR atd.).	V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl učitel (či lépe třídní učitel) v první řadě informovat rodiče žáka při osobním setkání. Podporu v této situaci mohou poskytnout pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce či školní psycholog). Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD. V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z pedagogicko-psychologické poradny, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit. Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup vyšetření události. O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis. Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR. V případě, že se jedná o žáka (studenta) staršího 18 let, tedy plnoletého, i zde mají rodiče, kteří k němu mají vyživovací povinnost a se kterými žák (student) žije ve společné domácnosti, právo znát jeho prospěch a vše týkající se jeho studia. Škola by i v tomto případě mohla rodiče o problému informovat. Pro zajištění větší právní jistoty a jasné dohody se žáky se dá záležitost plnoletosti vyřešit i tím, že dá škola všem těmto žákům předem podepsat prohlášení, že souhlasí, aby škola podávala jejich rodičům veškeré informace. V případě

	zjištění problému u zletilých je také namístě apelovat na řešení problému jimi samotnými a odkazovat je na specializované adiktologické služby a poradny.

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY V OBDOBÍ MIMOŘÁDNÝCH EPIDEMIOLOGICKÝCH OPATŘENÍ

- Vedení školy pravidelně seznamuje pedagogické pracovníky s pokyny vydanými MŠMT, KÚ Středočeského kraje a Krajskou hygienickou stanicí Středočeského kraje
- Žákům jsou předávány důležité informace prostřednictvím třídních učitelů prokazatelným způsobem (emailovou korespondencí, přes systém Bakalář a videokonference v Google Meet).
- Zákonní zástupci budou informováni na webu školy, prostřednictvím emailů, přes systém Bakalář, videokonferencemi v Google Meet a krátkým sdělením umístěným viditelně u vchodu školy.

12. Poradenství

Na koho se žáci mohou obracet ve škole

Žáci se mohou obracet se svými problémy na kteréhokoli člena pedagogického sboru, kterému důvěřují, primárně to je většinou třídní učitel, dále školní metodik prevence, výchovný poradce a vedení školy (ředitel a zástupkyně ředitele).

Školní psycholog
Mgr. Eva Oláhová
tel: 604 273 139 email: olahova@gcbrod.cz
konzultační hodiny:
pondělí: 11:00 – 13:30
úterý: 7:30 – 9:30
středa: 11:00 – 13:00
čtvrtek: ———
pátek: 7:30 – 9:30

Pracovník péče a podpory – t.č. na mateřské dovolené
Mgr. Tereza Baláčková
tel: 775 486 036 email: tereza.balackova@prostor-plus.cz
konzultační hodiny:
sudé týdny: pondělí a čtvrtek v čase: 7:30 – 9:00
liché týdny: pondělí a čtvrtek v čase: 13:15 – 15:45
Odkaz na rezervační systém: https://www.lehkost.cz/nase-sluzby/konzultace-s-pracovnikem-pece-a-podpory/

Cíl poradenství

Cílem je předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování a pomoc žákům a rodičům při řešení konkrétních problémů.

Materiály k primární prevenci

Využití materiálů k primární prevenci – žákům i učitelům je k dispozici poměrně bohatá knihovna a videotéka s tematikou prevence drogových závislostí, alkoholismu, kouření, šikany, rizikového sexuálního chování, virtuálních drog atd.
Materiály k dispozici vyučujícím pro potřeby výuky i k osobní potřebě, propagační materiály průběžně rozdávány studentům, ostatní materiály pro ně zdarma k vypůjčení.
Aktuální informace budou i nadále zveřejňovány na nástěnce preventisty – chodba v 1. patře budovy školy.

Spolupráce s externími odborníky

Pedagogicko-psychologická poradna Kolín: konzultace, vyšetření dle potřeby, pravidelné setkání metodiků primární prevence
Občanské sdružení Prostor plus, o.p.s. Kolín: případná exkurze, zajištění přednášek, poradenství

- projekt Péče a podpora - na naší škole působí jejich pracovnice
- projekt Lehkost - platforma, která propojuje školy a sociální služby orientované na duševní zdraví dětí, pomáhá dětem a rodinám, aby se i přes životní nesnáze dokázaly věnovat škole a viděly smysl v učení

Občanské sdružení Leccos Český Brod: oboustranné kontakty (úvodní seznamovací schůzka v prostorách sdružení nebo ve škole, besedy, pomoc místních studentů při práci s mladšími dětmi, umožnění praxe školnímu metodikovi prevence v rámci specializačního studia).
Oblastní a krajská metodička prevence: kontakt v případě potřeby, konzultace, vzdělávání
Okresní soud Kolín : podle možností exkurze s besedou.
Okresní hygienická stanice, Okresní státní zastupitelství, psychologové, orgány péče o mládež při MěÚ: kontakt v případě potřeby, oboustranná spolupráce, besedy.
Policie ČR Kolín – preventivně informační skupina: případná beseda
Vzdělávací institut Středočeského kraje - zajištění besed pro studenty a školení pro pedagogický sbor
Česká společnost AIDS pomoc – oboustranná spolupráce - přednáška s besedou o nebezpečí a prevenci přenosu viru HIV a nemoci AIDS, účast studentů na sbírce Červená stužka
Člověk v tísni, o.p.s. – spolupráce na projektu Studentské volby, dokumentární filmy na webových stránkách, besedy pro studenty, DVPP
ACET ČR, o.s. – přednášky a besedy ve škole

13. Prezentace systému primární prevence

1. Informování Společnosti přátel gymnázia (dále SPG) - základní informace o preventivním programu bude podána na 1. schůzi v září, aktuální otázky se budou řešit na dalších schůzkách. Pravidelně získávána finanční podpora pro školní i mimoškolní aktivity žáků (ceny pro vítěze sportovních soutěží, nákup sportovních potřeb, příspěvky třídám na výlety) a na materiální vybavení školy.

2. Informování rodičů o záměrech a způsobech realizace preventivního programu - probíhá průběžně po celý školní rok, na 1. schůzce s rodiči žáků 1. roč. v září informuje ŠMP, později hlavně třídní učitelé na dalších schůzkách s rodiči (listopad, duben), konkrétní případy řeší preventivní tým ve spolupráci s rodiči a odborníky.

3. Dny otevřených dveří – informace na požádání, odpovědi na dotazy

4. Výroční zprávy školy

5. Webové stránky školy – zveřejněny kontakty na ŠMP, výchovnou poradkyni, školní psycholožku, pracovníka péče a podpory, dále preventivní program školy, krizový plán, aktuální informace

6. Místní a regionální tisk – Českobrodský zpravodaj, Kolínský deník – informace o akcích

14. Technické a materiální podmínky pro realizaci programu

Technické a materiální podmínky pro realizaci preventivního programu jsou poměrně dobré. Téměř každá učebna je vybavena stolním nebo přenosným počítačem s připojením na internet a s dataprojektorem. Nevýhodou je, že škola nedisponuje aulou ani vlastní velkou tělocvičnou pro větší školní akce. Školní metodik prevence nemá vlastní kabinet, jednání s rodiči se uskutečňují v ředitelně školy nebo v pracovně zástupkyně ředitele.

Zdroje finančních prostředků na preventivní aktivity ve školním roce 2024/25

- žáci formou příspěvku do Společnosti přátel gymnázia (SPG)
- žáci jednorázovým výběrem peněz
- rozpočet školy
- rozpočet SPG
- Středočeský kraj formou příspěvku na realizaci preventivního programu

  Pro rok 2026 získán na tyto účely:

  a) adaptační kurz pro žáky 1. ročníků
  b) certifikovaný program „Zvol si život“ – cyklus programů primární prevence pro žáky NG a VG realizovaný společností ACET ČR, o.s.
  c) certifikovaný program Blázníš? No a! – program primární prevence zaměřený na oblast duševního zdraví realizovaný týmem z Fokus Kolín

15. Evaluace preventivního programu

ŠMP třídním učitelům doporučil dle možností realizovat alespoň 1x za týden (na NG) a 1x za 2 týdny (na VG) třídnické hodiny, jež by zahrnovaly nejen řešení provozních záležitostí a administrativy, ale i práci se vztahy ve třídě, s pravidly a podle výskytu rizikových forem chování i různé preventivní aktivity (filmy, interaktivní hry..). Při vážnějších problémech účast ŠMP nebo externího odborníka. ŠMP i vedení školy také nabízeli pro své kolegy vhodné webináře a semináře, které se věnovaly specifickým rizikovým faktorům v chování dětí a mládeže (např. z nabídky www.visk.cz).

Efektivita aktivit realizovaných v běžném školním roce je jinak zjišťována především následujícími způsoby:

- ústní pohovory s žáky individuálně a v rámci třídnických hodin
- diskusí při vyučování
- zhodnocení na půdě Školního parlamentu
- rozhovory s rodiči na třídních schůzkách a na schůzích Společnosti přátel gymnázia
- zhodnocení na operativních poradách a čtvrtletních pedagogických radách
- zhodnocení mezi členy preventivního týmu
- anonymně dotazníkovou formou mezi studenty

V případě aktivit pro pedagogy a rodiče použito stručné ankety, kdy dotazovaní hodnotí jednotlivé aspekty programu známkami jako ve škole.

Tematické bloky v jednotlivých vyučovacích předmětech

Hodnocení prováděno každým vyučujícím na základě ohlasů žáků bezprostředně po skončení vyučovací hodiny. Poté se vyučující rozhodne, zda realizaci dané aktivity může ponechat v nezměněné podobě, nebo se zamyslí nad dílčími změnami, co je možné zlepšit. Při malém zájmu žáků, nespolupráci, pasivitě buď provede výrazné změny ve způsobu realizace dané aktivity, nebo ji příště už nebude do programu výuky zařazovat.
Vždy však nutno počítat s rozdílným charakterem jednotlivých tříd (obor, skladba žáků, zájmy ap.), tatáž aktivita může být v jedné třídě úspěšná a v druhé nikoli.

V dalších částech se evaluace preventivního programu opírá o **on-line systém evidenci preventivních aktivit (SEPA) – Výkaz pro školní rok 2024/25**

15.1 On-line systém evidenci preventivních aktivit (SEPA) – Výkaz pro školní rok 2025/26

15.1.1 Část 4: Specifická prevence realizovaná v samostatných preventivních aktivitách a programech

Program 1 - Škola sama

1) Název poskytovatele programu:
Škola sama
2) Název programu:
Adaptační kurz pro 1. ročníky
3) Úroveň programu:
Všeobecná primární prevence

4) Jaké jsou v tomto programu hlavní formy práce:
- Interaktivní skupinová diskuse
- Zážitkový program
- Nácvik a trénink dovedností

5-a) Pro všeobecnou a selektivní prevenci: označte třídy, kde byl tento program realizován, a doplňte počet vyučovacích hodin, které tímto programem třídy celkově strávily.

	Počet tříd	Počet hodin
6. ročník ZŠ / prima	1	30
7. ročník ZŠ / sekunda	0	0
8. ročník ZŠ / tercie	0	0
9. ročník ZŠ / kvarta	0	0
1. ročník SŠ / kvinta	1	30
2. ročník SŠ / sexta	0	0
3. ročník SŠ / septima	0	0
4. ročník SŠ / oktáva	0	0
Suma řádků	**2**	**60**

5-b) Pro indikovanou prevenci: vyplňte počet žáků, kteří se účastnili programů indikované prevence.

6) Zaškrtněte typy rizikového chování, na které je tento program zaměřen.
- Prevence šikany a projevů agrese
- Prevence kyberšikany
- Prevence rizikových sportů
- Prevence rasismu a xenofobie
- Prevence užívání tabáku
- Prevence užívání alkoholu
- Prevence užívání dalších návykových látek
- Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)
- Prevence poruch příjmu potravy
- Prevence duševních onemocnění a psychických problémů

7) Jak byla vaše škola celkově s programem spokojena?
Velmi spokojena

Program 2 - ACET ČR z.s.

1) Název poskytovatele programu:
ACET ČR z.s.
2) Název programu:
Zvol si život
3) Úroveň programu:
Všeobecná primární prevence
4) Jaké jsou v tomto programu hlavní formy práce:
- Přednáška, prezentace informací
- Interaktivní skupinová diskuse
- Zážitkový program
- Nácvik a trénink dovedností

5-a) Pro všeobecnou a selektivní prevenci: označte třídy, kde byl tento program realizován, a doplňte počet vyučovacích hodin, které tímto programem třídy celkově strávily.

	Počet tříd	Počet hodin
6. ročník ZŠ / prima	1	2
7. ročník ZŠ / sekunda	1	2
8. ročník ZŠ / tercie	1	2
9. ročník ZŠ / kvarta	1	2
1. ročník SŠ / kvinta	1	2
2. ročník SŠ / sexta	0	0
3. ročník SŠ / septima	0	0
4. ročník SŠ / oktáva	0	0
Suma řádků	**5**	**10**

5-b) Pro indikovanou prevenci: vyplňte počet žáků, kteří se účastnili programů indikované prevence.

6) Zaškrtněte typy rizikového chování, na které je tento program zaměřen.

- Prevence šikany a projevů agrese
- Prevence kyberšikany
- Prevence užívání tabáku
- Prevence užívání alkoholu
- Prevence užívání dalších návykových látek
- Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)
- Prevence poruch příjmu potravy
- Prevence duševních onemocnění a psychických problémů

7) Jak byla vaše škola celkově s programem spokojena?

Velmi spokojena

Program 3 - Fokus Praha, z.ú.

1) Název poskytovatele programu:

Fokus Praha, z.ú.

Doplňující text: Fokus Mladá Boleslav, z.ú.

2) Název programu:

Blázníš? No a!

3) Úroveň programu:

Všeobecná primární prevence

4) Jaké jsou v tomto programu hlavní formy práce:

- Přednáška, prezentace informací
- Interaktivní skupinová diskuse
- Zážitkový program
- Nácvik a trénink dovedností

5-a) Pro všeobecnou a selektivní prevenci: označte třídy, kde byl tento program realizován, a doplňte počet vyučovacích hodin, které tímto programem třídy celkově strávily.

	Počet tříd	Počet hodin
6. ročník ZŠ / prima	0	0
7. ročník ZŠ / sekunda	0	0
8. ročník ZŠ / tercie	0	0

	Počet tříd	Počet hodin
9. ročník ZŠ / kvarta	0	0
1. ročník SŠ / kvinta	2	6
2. ročník SŠ / sexta	0	0
3. ročník SŠ / septima	0	0
4. ročník SŠ / oktáva	0	0
Suma řádků	**2**	**6**

5-b) Pro indikovanou prevenci: vyplňte počet žáků, kteří se účastnili programů indikované prevence.

6) Zaškrtněte typy rizikového chování, na které je tento program zaměřen.

- Prevence poruch příjmu potravy
- Prevence duševních onemocnění a psychických problémů

7) Jak byla vaše škola celkově s programem spokojena?

Velmi spokojena

Program 4 - Jiné

1) Název poskytovatele programu:

Doplňující text: Petr Harazin, Havířov

2) Název programu:

Alkohol je droga

3) Úroveň programu:

Všeobecná primární prevence

4) Jaké jsou v tomto programu hlavní formy práce:

- Přednáška, prezentace informací
- Interaktivní skupinová diskuse

5-a) Pro všeobecnou a selektivní prevenci: označte třídy, kde byl tento program realizován, a doplňte počet vyučovacích hodin, které tímto programem třídy celkově strávily.

	Počet tříd	Počet hodin
6. ročník ZŠ / prima	1	2
7. ročník ZŠ / sekunda	1	2
8. ročník ZŠ / tercie	0	0
9. ročník ZŠ / kvarta	0	0
1. ročník SŠ / kvinta	1	2
2. ročník SŠ / sexta	1	2
3. ročník SŠ / septima	0	0
4. ročník SŠ / oktáva	0	0
Suma řádků	**4**	**8**

5-b) Pro indikovanou prevenci: vyplňte počet žáků, kteří se účastnili programů indikované prevence.

6) Zaškrtněte typy rizikového chování, na které je tento program zaměřen.
- Prevence užívání alkoholu
- Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)

7) Jak byla vaše škola celkově s programem spokojena?
Spíše spokojena

Program 5 - Jiné

1) Název poskytovatele programu:
Jiné
Doplňující text: Leccos, z.s. Český Brod
2) Název programu:
Den otevřených dveří - prohlídka NZDM Klub Zvonice
3) Úroveň programu:
Všeobecná primární prevence
4) Jaké jsou v tomto programu hlavní formy práce:
- Přednáška, prezentace informací
- Návštěva výstavy či představení, exkurze
- Zážitkový program
- Nácvik a trénink dovedností
- Individuální práce s dítětem, rozhovor či edukace

5-a) Pro všeobecnou a selektivní prevenci: označte třídy, kde byl tento program realizován, a doplňte počet vyučovacích hodin, které tímto programem třídy celkově strávily.

	Počet tříd	Počet hodin
6. ročník ZŠ / prima	1	1
7. ročník ZŠ / sekunda	0	0
8. ročník ZŠ / tercie	0	0
9. ročník ZŠ / kvarta	0	0
1. ročník SŠ / kvinta	1	1
2. ročník SŠ / sexta	0	0
3. ročník SŠ / septima	0	0
4. ročník SŠ / oktáva	0	0
Suma řádků	**2**	**2**

5-b) Pro indikovanou prevenci: vyplňte počet žáků, kteří se účastnili programů indikované prevence.
6) Zaškrtněte typy rizikového chování, na které je tento program zaměřen.
- Prevence šikany a projevů agrese
- Prevence kyberšikany
- Prevence záškoláctví
- Prevence rasismu a xenofobie
- Prevence užívání tabáku
- Prevence užívání alkoholu
- Prevence užívání dalších návykových látek
- Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)
- Prevence duševních onemocnění a psychických problémů

7) Jak byla vaše škola celkově s programem spokojena?
Velmi spokojena

15.1.2 Část 5: Práce s dalšími cílovými skupinami – pedagogičtí pracovníci školy

Aktivita 1: Poskytování odborných konzultací v oblasti PRCH

1) Uveďte stručný popis aktivity.
Poskytování odborných konzultací v oblasti PRCH - určena pro ostatní pedagogy ve sboru v době konzultačních hodin i mimo ně, může probíhat osobně nebo telefonicky či přes email. Součástí je i nabídka dalšího vzdělávání v oblasti PRCH, její evidence a zpětná vazba. Cílem je zvýšit informovanost pedagogického sboru v některých oblastech RCH žáků, pomoci s řešením konkrétních problémů ve třídách či u jednotlivých žáků, výsledkem by mělo být řešení případných problémů už v raném stadiu a dobře informovaný pedagogický sbor.
2) Odhadněte časovou dotaci věnovanou této aktivitě.
5 hod.

15.1.3 Část 6: Práce s dalšími cílovými skupinami – rodiče a ostatní

Aktivita 1: Poskytování odborných konzultací rodičům

1) Uveďte stručný popis aktivity.
Poskytování odborných konzultací rodičům - určena pro rodiče žáků naší školy, cílem je vyslechnout a pomoci s řešením konkrétních problémů v oblasti RCH, příp. poskytnutí kontaktů na odborná pracoviště, výsledkem by mělo být co nejméně případů RCH ve škole a pokud se už vyskytnou, jejich řešení už v počátečním stadiu.
2) Odhadněte časovou dotaci věnovanou této aktivitě.
4 hod.

Aktivita 2 - Předávání informací o PRCH na pravidelných třídních schůzkách

1) Uveďte stručný popis aktivity.
Předávání informací o PRCH na pravidelných třídních schůzkách a v systému Bakaláři - konané akce, zdůvodnění, reakce žáků, případné varovné příznaky, (ne)spokojenost s akcí ze strany školy, předávání kontaktů na odborná pracoviště, prostor pro vyjádření rodičů, reakce na jejich podněty a připomínky
2) Odhadněte časovou dotaci věnovanou této aktivitě.
2 hod.

15.1.4 Část 7: Výskyt rizikového chování

1) Do následující tabulky uveďte ke každému jevu počet žáků/studentů vaší školy, u nichž se daný problém v průběhu jednoho školního roku objevil či objevuje.

	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	1. r. SŠ / kvinta	2. r. SŠ / sexta	3. r. SŠ / septima	4. r. SŠ / oktáva	Suma sloupců
Špatné vztahy mezi žáky (počet případů, nikoliv počet žáků)	1	1	0	0	3	0	1	0	**6**
Vyloučení určitých jedinců z kolektivu, ostrakizace (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	0	1	1	1	0	1	0	**4**
Případy opakovaného záměrného psychického i	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**

	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	1. r. SŠ / kvinta	2. r. SŠ / sexta	3. r. SŠ / septima	4. r. SŠ / oktáva	Suma sloupců
fyzického ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)									
Případy využití elektronických prostředků (např. mobilní telefon, sociální sítě) k opakovanému záměrnému psychickému ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Projevy rasismu a xenofobie (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Slovní či fyzické útoky na pracovníky školy (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Záškoláctví (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	1	0	**1**
Podezření na skryté záškoláctví (záškoláctví s vědomím rodičů) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	2	0	0	**2**
Rizikové chování ve sportu, rizikové pohybové aktivity, extrémní sporty atd. (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Rizikové chování v dopravě (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Rizikové sexuální chování a nevhodné projevy sexuality (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Poruchy příjmu potravy (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	1	0	0	0	0	**1**
Sebepoškozování a autoagrese	0	0	2	0	0	0	2	0	**4**

	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	1. r. SŠ / kvinta	2. r. SŠ / sexta	3. r. SŠ / septima	4. r. SŠ / oktáva	Suma sloupců
(výskyt u počtu žáků)									
Kriminální chování - přestupky, provinění, trestné činy (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Zanedbávání, zneužívání či týrání dítěte (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Užívání* tabáku (výskyt u počtu žáků) **Pod termín „užívání“ zahrnujeme užití opakované i jednorázové, experimentování s látkou atd.*	0	0	0	0	1	3	2	2	**8**
Užívání* alkoholu (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Užívání* konopných látek (např. marihuana, hašiš) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Užívání* dalších návykových látek (např. extáze, pervitin atd.) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Závislostní chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Suma řádků	**1**	**1**	**3**	**2**	**5**	**5**	**7**	**2**	**26**

15.1.5 Část 8: Vyhodnocení (evaluace) preventivních aktivit školy

1) Do jaké míry se Vám podařilo naplnit cíle stanovené v preventivním programu školy?
2 - stanovené cíle se spíše podařilo naplnit
2) Co se Vám během školního roku v souvislosti s prevencí rizikového chování obzvláště podařilo a díky čemu?
úspěšná realizace adaptačního a dalších kurzů, převažující dobrá spolupráce s rodiči žáků, až na 2 ojedinělé případy dobré vztahy mezi žáky v prvních ročnících po absolvování adaptačního kurzu a programu primární prevence o šikaně, získána finanční podpora na většinu programů primární prevence, výborná spolupráce s výchovnou poradkyní, školní psycholožkou a třídními učiteli, zájem zejména mladších kolegyň a kolegů o DVPP v oblasti PRCH

3) Co byste rádi v souvislosti s prevencí rizikového chování na vaší škole v příštím školním roce zlepšili či změnili?
Více se věnovat přímé práci se žáky při preventivních aktivitách, najít více času na studium odborných pramenů, zapojit více zejména TU do administrativních činností v rámci výkaznictví preventivních aktivit školy, výhledově úprava ŠVP v oblasti prevence.

15.2 Hodnocení preventivních programů „Zvol si život“ žáky naší školy

Realizátor: ACET ČR, z.s. Chrudim

Lektor: Mgr. Radek Pospíšil

Termín: 16. – 17. října 2025

Cena: 10 400 Kč (lektorné 9000 Kč, cestovné 1400 Kč)

Hrazeno: z příspěvku Středočeského kraje na realizaci preventivních aktivit ve školách

Jednotlivé programy po třídách:

1.A8: Bolest – nemoc jménem šikana

2.A8: Poruchy příjmu potravy

3.A8: Závislosti

4.A8: Přátelství a láska

1.A4: Netolismus

Výsledky hodnoticího dotazníku

Zastoupení tříd

V dotazníku odpovídalo 22 studentů ze třídy 1.A8, 23 studentů z 2.A8, 25 studentů ze 3.A8, 25 studentů ze 4.A8 a 17 studentů z 1.A4, což činí celkem 78 % ze všech zúčastněných studentů.

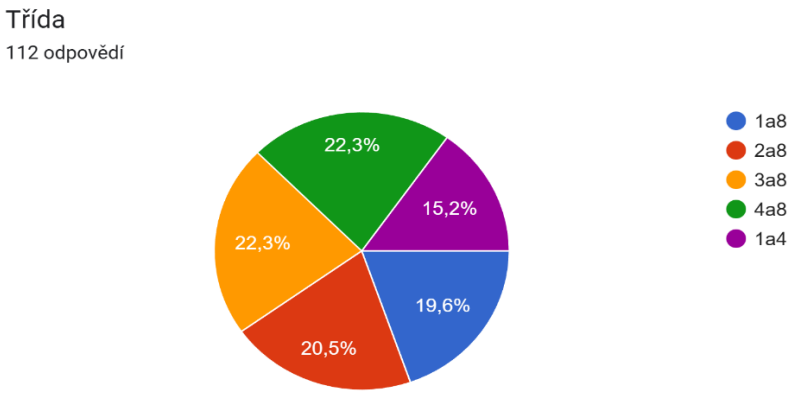

1. Splnil program Tvoje očekávání?
112 odpovědí

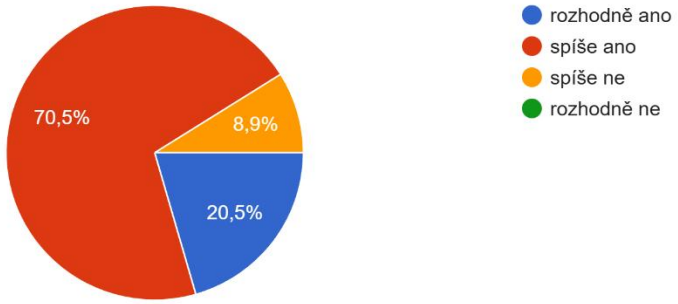

91 % studentů splnil program jejich očekávání, jen 9 % ne.

2. Dozvěděl(a) ses z programu něco nového?
112 odpovědí

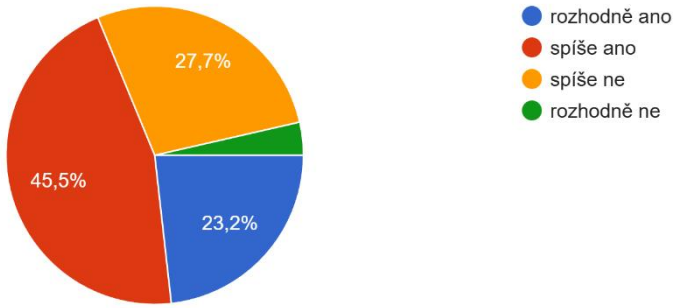

Víc než 2/3 studentů se z programů dozvědělo nové informace.

3. Jak hodnotíš výkon lektora?
112 odpovědí

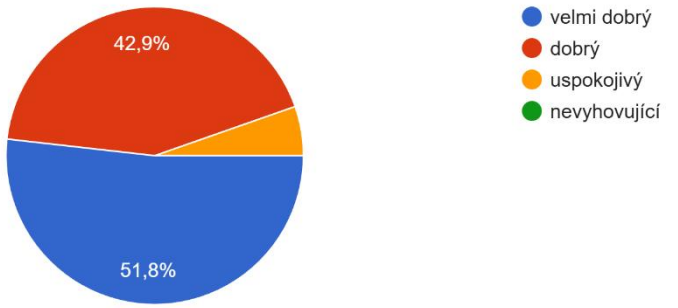

Více než polovina studentů hodnotila výkon lektora jako velmi dobrý, dalších téměř 43 % jako dobrý.

K bližšímu hodnocení výkonu lektora žáci a žákyně uváděli například to, že lektor uměl srozumitelně a poutavě vysvětlovat, věděl, o čem mluví, hovořil plynule, stručně a jasně, měl program dobře připravený, byl celkově pozitivně naladěný, vtipný, uváděl hodně příkladů, bylo znát, že dokáže pracovat s dětmi a mladými lidmi, obohatil výklad zajímavými hrami.

Nedostatky ve výkonu lektora žáci příliš nenašli, ojediněle uváděli, že byl výklad místy nudný, nebo že téma mohlo být pojato zajímavěji, někdo měl menší výhrady k prezentaci, jedné dívce se zdály některé otázky příliš osobní. Také se objevily námitky k délce programu (příliš krátký, nebo naopak moc dlouhý a nudný).

5. Jak hodnotíš program jako celek? (obsah, délka, zajímavost, formy práce atd.)
112 odpovědí

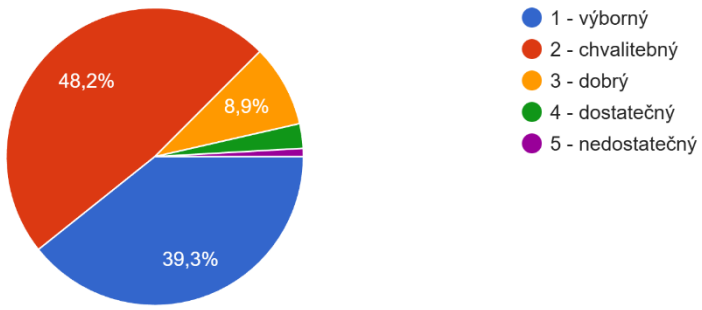

V této otázce měli studenti zhodnotit program celkově známkou jako ve škole. Skoro 2/5 studentů by programu dala známku 1, skoro ½ studentů známku 2, necelých 9 % známku 3 a jen u necelých 4 % žáků program neuspěl (známky 4 a 5).

Programy jsme zhodnotili i po jednotlivých třídách a zde jsou výsledky:

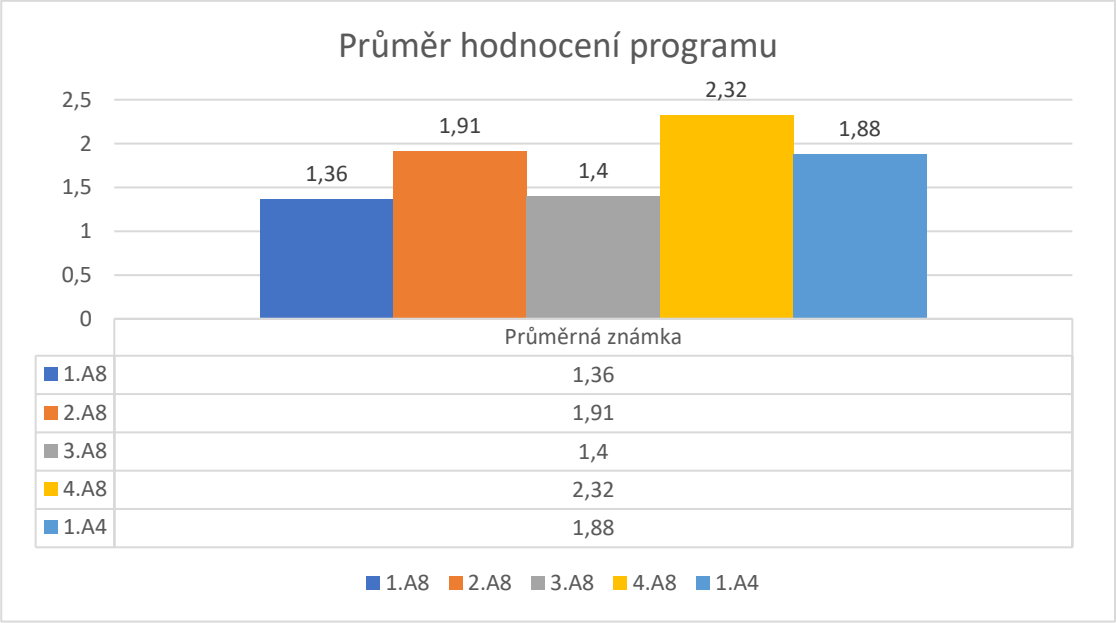

Z grafu vyplývá, že nejlepší hodnocení získaly programy Bolest – nemoc jménem šikana pro třídu 1.A8 a Závislosti pro třídu 3.A8. Naopak nejméně zaujal program Přátelství a láska třídu 4.A8,

který se jediný nevešel do průměrné známky 2,00. Pro příští rok proto budeme přemýšlet o jiném programu pro tuto věkovou kategorii.

V posledních otázkách jsme se ptali na hlavní přednosti a nedostatky programu.

Kladně studenti většinou hodnotili důležitost tématu šikany, závislostí, příp. poruch příjmu potravy, dále srozumitelný výklad, zábavnou formu, možnost zapojování studentů do diskuse, získání nových informací, vystupování lektora a zdařilou prezentaci.

Pro některé studenty však naopak prezentace a téma celkově zajímavé nebyly (častěji u tématu přátelství a láska), někteří dokonce uváděli, že téma bylo pro danou věkovou skupinu špatně zvoleno, pro některé studenty byl výklad moc krátký, nedostalo se na některé problémy, pro jiné ale zase moc dlouhé, někteří studenti tvrdili, že nezískali mnoho nových informací apod., zkrátka co člověk, to názor.

Na závěr lze říct, že dotazník přinesl celkem pozitivní výsledky pro preventivní programy Zvol si život, a proto v jeho realizaci budeme pokračovat i příští rok. Stejně tak převažovalo pozitivní hodnocení výkonu lektora p. Pospíšila, který musel ve dvou dnech zvládnout 5 preventivních programů, proto i s ním nadále počítáme. Pouze k programu Přátelství a láska v kvartě se sešlo poněkud víc kritických hlasů, proto počítáme buď s jeho nahrazením jiným preventivním programem z nabídky organizace ACET ČR nebo s jeho přesunutím do jiné věkové kategorie studentů.

16. Kontakty na organizace zabývající se problematikou primární prevence a poskytující odbornou pomoc v našem regionu a okolí

Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje, pracoviště Kolín, Jaselská 826 Mgr. Lenka Kapková (oblastní metodička prevence), tel.321 722 116, mob. 605 917 720, email: kapkova@ppsk.cz

Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje, pracoviště Nymburk, Masarykova 895, 288 02 Nymburk, fax 325 515 461, e-mail: poradna@pppnymburk.cz, PhDr. Alena Vaňátková, tel. 325 512 667

Středisko výchovné péče pro děti a mládež Kolín, *Polepská 252, 280 02 Kolín IV, tel. 777 738 794, http://www.svp-kolin.cz, info@svp-kolin.cz*

Prostor plus o.p.s., Centrum psychosociálních služeb Kolárka, Na Pustině 1068, 280 00 Kolín II, tel. +420 317 471 740, info@os-prostor.cz

Krajská hygienická stanice, územní pracoviště Kolín, Karlovo nám. 44, Kolín I, 280 02 Oddělení hygieny dětí a mladistvých, vedoucí oddělení MVDr. Martina Kmentová Telefon: + 420 327 580 256, fax:+ 420 327 512 098, e-mail: martina.kmentova@khsstc-kh.cz

Centrum krizové intervence v Kutné Hoře, občanské sdružení Povídej, Česká 235, Kutná Hora 284 01, tel. 327 511 111, mobil 602 874 470, od 1.1.2015 také Skype na adrese linkaduvery.kh, prac.doba pondělí – pátek 8-22 hod.

Centrum Maják – Oblastní charita Kutná Hora, volnočasové aktivity pro děti, doučování, logopedie a předškolní klub, klub Kotva pro mládež a mladé dospělé Tylova 503, 284 01 Kutná Hora, tel. 327 311 847, e-mail: majak.charita@kh.cz

K-centrum, o.s. Semiramis, Velké valy 995, 288 02 Nymburk Pavel Plaček, Dis., tel. 325 514 424, 606 936 212, email: k-centrum_nbk@quick.cz

Leccos,o.s. – Klub Zvonice, nám. Arnošta z Pardubic 31, 282 01 Český Brod Tel. 321 621 712, 604 251 302, email: info@leccos.cz, jana@leccos.cz, web www.leccos.cz

Terapeutické centrum z.ú. Modré dveře – komplexní terapeutické služby, krizová intervence, nám. Smiřických 39, 281 63 Kostelec n. Černými lesy, tel. 321 678 474, email: modredvere@modredvere.cz, web www.modredvere.cz

Preventivně-informační skupina Policie ČR v Kolíně, nprap. Čímová nebo nprap. Žídková tel. 974 874 207, 974 874 400, služební mobil k dispozici nonstop: 724 159 411

Drop In – nízkoprahové zařízení, Karolíny Světlé 18, Praha 1, tel. 222 221 431, 222 221 124, e-mail: středisko@dropin.cz, web www.dropin.cz, otvírací doba: po - čt: 9.00 - 17.30 hod., pá: 9.00 - 16.00 hod.

Drop In - Adiktologická ambulance: Nemocnice Milosrdných sester Sv. Karla Boromejského, Vlašská 36, 110 00 Praha 1, e-mail: cprdropin(at)gmail.com Tel.: 257 197 244; 739 027 070; 603 291 593, otvírací doba: středa a čtvrtek od 10 do 17 hod.

Drop-in - Centrum následné péče - ambulantní doléčovací program pro uživatele návykových látek, patologické hráče a jejich rodinné příslušníky, vedoucí programu: Evžen Klouček, Kobrova 10, 150 00 Praha 5, e-mail: cnp(at)dropin.cz, tel.: 257 326 080, provozní doba: po-čt: 10.00 -18.00 hod., pá: 10.00 - 16.00 hod.

K-centrum, Osadní 2, 170 00 Praha 7, tel. 283 872 186, nízkoprahové zařízení

Anonymní linka pomoci v krizi, 974 834 688

Linka bezpečí, tel. 116 111 (zdarma) , email: **pomoc@linkabezpeci.cz**

Národní linka prevence AIDS, tel. 800 144 444

Policie České republiky – celostátní tel. linka 158, nám. Husovo 65, Český Brod
tel.: 321622361

Městská policie - Krále Jiřího 332,Český Brod, tel: 736675756

Nemocnice Český Brod – celostátní tel: linka 155, Žižkova 282, Český Brod
tel: 321610811

Hasičský záchranný sbor Kolín – celostátní tel: linka 150
Stanice Český Brod, tel.: 950886111

Mgr. Jiří Krčmář Digitálně podepsal Mgr. Jiří Krčmář Datum: 2026.10.02 09:36:12 +02'00'

Schválil: Mgr. Jiří Krčmář
ředitel školy

V Českém Brodě dne 30. září 2026

Projednáno na pedagogické radě dne 7.října 2026

Příloha

Program proti šikanování

Tuto část zpracovali:
Ing. Bc. Jana Stanková, výchovný a kariérní poradce na SŠ managementu a grafiky Český Brod-Liblice
Mgr. Jaroslav Korselt, školní metodik prevence Gymnázium Český Brod

1. **Cíl programu:**
   - vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí
   - pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu

2. **Tvorba a realizace programu:**
   - všichni pedagogičtí pracovníci školy
   - Pracovníci školy nesmí akceptovat šikanování v jakékoli formě. Vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů, založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka.

3. **Koordinace tvorby programu:**
   - Školní metodik prevence + výchovný a kariérní poradce

4. **Vyhodnocení naplňování programu:**
   - metodik prevence na závěrečné pedagogické radě školního roku

5. **Podpora programu:**
   - vzdělávání pedagogických pracovníků v akreditovaných kurzech k problematice šikanování - rozpoznat varovné signály šikany a potencionální oběť a agresora (příloha č. 5 a č. 6)
   - doplňování odborné literatury
   - kontrola dohledů nad žáky

6. **Dokumenty, literatura:**
   - Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.21291/2010-28
   - Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
   - Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027
   - Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027
   - Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií České republiky při prevenci a vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j. 25 884/2003-34
   - KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-513-X
   - KOLÁŘ, M. Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-7367-871-5
   - LOVASOVÁ, L. *Šikana*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2005, ISBN 80-86991-65-2
   - MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6

- MARTÍNEK, Z. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Praha: Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2310-5

7. Pomoc:

- Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje v Kolíně
  +420 321 717 168, +420 732 711 206
- Středisko výchovné péče Kolín
  +420 777 738 794, +420 321 798 630
- OSPOD v Českém Brodě Bc. Eva Dobiášová +420 321 612 121, +420 735 172 521, Bc. Markéta Svobodová, Dis. +420 321 612 129, +420 735 172 523
- Policie ČR v Českém Brodě +420 321 622 361, +420 974 874 700, +420 602 263 007
- Společenství proti šikaně – Michal Kolář +420 737 436 120, +420 244 007 006, michalkolar@volny.cz, Vlaďka Kožuriková +420 606 118 199, vladka-k@seznam.cz
- Poradna na stránkách www.minimalizacesikany.cz, www.chat.linkabezpeci.cz, www.linkabezpeci.cz (nonstop bezplatná linka 116 111)

8. Informování žáků o problematice šikany:

- vyučování
- třídnické hodiny
- mimoškolní pobyty (adaptační kurz, lyžařský kurz pro žáky 1. ročníku)

9. Informování žáků a rodičů o programu:

- žáci - na začátku školního roku, zápis v třídní knize
- rodiče - na první schůzce rodičů

10. Co dělat, pokud se dozvím o šikaně:

- obrátit se na učitele, třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence, na vedení školy

11. Co dělat, pokud nejsou projevy šikany uspokojivě řešeny:

Obrátit se na:

- ředitele školy
- školskou radu
- zřizovatele (Krajský úřad Středočeského kraje, Zborovská 11, 150 21 Praha 5, podatelna@kr-s.cz)
- Českou školní inspekci (Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, posta@csicr.cz)

12. Charakteristika šikany:

Šikanování (ubližování, trápení) je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a většinou opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky ve formě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání (příloha č. 2).

***Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky*:**

- *vždy jde o převahu síly (fyzické, psychické, množstevní, mentální)*
- *oběť vnímá útok jako nepříjemný*

- *dlouhodobost ale i krátkodobost útoku*

13. Projevy šikany (příloha č. 3):

- verbální: přímá, nepřímá – psychická (součástí je i kyberšikana)
- fyzická: přímá, nepřímá
- smíšená: kombinace verbální a fyzické šikany
- kyberšikana: projevy šikany prostřednictvím elektronické komunikace (zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. prostřednictvím ICT technologií)

14. Obecné zásady při řešení šikany:

- rozhovor s obětí (vnější obraz šikanování) + nalezení vhodných svědků
- rozhovor s informátory a svědky individuálně (vnější obraz šikanování)
- konfrontace informátorů a svědků - v případě neshod ve výpovědích
- rozhovor s agresory
- konfrontace agresorů
- v prvních třech fázích musíme získat co nejpřesnější informace o situaci ve skupině

Vnější obraz šikanování:

- *V rozhovorech s obětí a informátory a svědky zjistíme odpovědi na následující otázky:*
- *Kdo je obětí?*
- *Kolik je obětí?*
- *Kdo je agresorem?*
- *Kdo je iniciátorem, je-li více agresorů?*
- *Kdo je aktivní účastník šikanování?*
- *Co, kdy, kde a jak dělali agresoři konkrétním obětem šikanování?*
- *K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo během šikanování?*
- *Jak dlouho šikanování trvá? Jedná se o počáteční či pokročilé stádium šikany? (příloha č. 1 a č. 4)*

Vyšetřování:

- *Po celou dobu se snažíme zabránit domluvě pachatelů. Vyšetřování má probíhat rychle – v ten samý den, kdy k ní došlo.*
- *Rozhovor s obětí – Co se stalo? Kdo začal a jak? Stalo se něco takového již dřív? Kdo u situací byl (spolužáci i učitelé)?*
- *Nalezení vhodných svědků a rozhovor s nimi. Informátor může být označen obětí anebo musíme věřit své intuici a hledáme někoho morálně zásadového. S informátory mluvíme postupně, individuálně. Žáky, kteří jsou označeni za agresory či žáky, kteří s nimi sympatizují, necháváme ve vyšetřování jako poslední. Nápadné nesrovnalosti řešíme konfrontací. Nikdy nekonfrontujeme agresory s oběťmi!*
- *Rozhovor s agresory a konfrontace mezi nimi. Již z předchozích rozhovorů s obětí a informátory bychom měli mít přesnou představu, co se stalo. Agresoři budou velmi pravděpodobně vše popírat a lhát.*
- *Informace, které řeknou oběť i informátoři musí zůstat utajené. Tajíme i jména informátorů (mohou nám být nápomocni později jako ochrana oběti*).

Léčba:

- *Po vyšetření je nutné kontaktovat rodiče, uskutečnit setkání rodičů, vedení školy a ostatních, kteří se vyšetřování zúčastnili. Rodičům oběti i agresorů předáváme kontakty institucí, na které je možné se obrátit o pomoc (SVP, PPP, jiní).*
- *Možnosti potrestání agresorů: důtka třídního učitele, ředitele školy, snížená známka z chování, podmíněné vyloučení či vyloučení ze studia (příloha školního řádu - klasifikační řád). Možnost vyřadit agresora a přeřadit do jiné třídy umožňují-li to provozní a organizační důvody.*
- *Náprava situace ve skupině - práce se třídou s pomocí SVP nebo PPP.*

15. Řešení situace vlastními silami (počáteční stádia šikanování):

- *rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování* – třídní učitel se žáky na začátku školního roku stanoví pravidla chování ve třídě a připraví postup při řešení situace ve třídě, ve které někomu není dobře (seznam lidí, na které je možné se obrátit – spolužáci, učitelé, rodiče, známí, ředitel školy, internetové poradenství).
- počáteční stádia šikanování – při projevech počátečního stádia šikanování začleňuje *třídní učitel* do třídnických hodin témata – bezpečí ve třídě a mimo třídu, dodržování pravidel společenského chování, násilí a různorodost jeho projevů, obrana proti násilí, rozdíl mezi žalováním a prosbou o pomoc (pro sebe nebo spolužáka), chování k lidem, které nemám rád nebo si s nimi nerozumím. Zároveň dá učitel jasně najevo nesouhlas s jakýmkoli projevem ubližování.
- pokud třídní učitel nedocílí změny, kontaktuje metodika prevence a učitele občanské výchovy - společně vytváří další postup práce se třídou (zařazení tématiky do hodin, použití depistážního dotazníku šikanování, rozhovory s obětí)
- při vlastním vyšetřováním dodržovat zásady - bod 14

16. Řešení situace pomocí z venku (pokročilá a nestandardní šikana, skupinové násilí vůči oběti):

- překonání šoku pedagogických pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti
- kontaktování Policie ČR, OSPOD
- vyšetřování (bod 14)
- kontaktování PPP nebo SVP - domluva na postupu práce se třídou

Příloha č.1: Stádia šikany

První stádium: ostrakismus[11]

Jedná se o fázi, ve které agresoři neubližují oběti fyzicky, nýbrž ji pouze vyčlení ze svého kolektivu, nikdo se s ní nebaví, nikdo ji neodpoví na pozdrav, a když, tak pouze hanlivou poznámkou. Oběť je postupně vytěsňovaná z kolektivu. Oběť se zpočátku snaží bránit. Objevují se u ní agresivní reakce vůči spolužákům. Vrací spolužákům nadávky, brání se vztekem a ranami. Agresoři ale vidí, že jejich pomluvy fungují a tlak zvyšují. Oběť se začne stahovat do sebe a snaží se být z dosahu agresorů. Ve většině případů se objevují tři charakteristické znaky – velice rychle se horšící prospěch, náhlé zhoršení schopnosti soustředit se, tendence navštěvovat spolužáky z nižších ročníků. V nižších ročnících ale může sama oběť začít ubližovat slabším spolužákům. Kolektiv třídy se rozdělí v naprosté většině případů na tři části. Na jedné straně stojí agresor a jedinci, kteří s ním sympatizují. Na druhé straně je oběť nebo oběti. Mezi nimi je tzv. neutrální jádro, které dokáže učiteli podat nejobjektivnější informace. Jestliže oběť najde někoho, kdo s ní bude mluvit, obvykle šikana končí.

Druhé stádium: fyzická agrese a psychická manipulace

Obětí se většinou stává již dříve ostrakizovaný jedinec. Nejčastěji tato fáze nastává, když se třída dostává do náročné situace, do velkého stresu, např. před pololetím, před koncem školního roku, na horách, na výletech, kdy jsou děti poprvé mimo domov bez rodičů.

Agresoři si potřebují tento stres nějakým způsobem vykompenzovat. Agresor na oběti často trestá to, co je mu samotnému nepříjemné. To není ale jediný důvod, proč agresor šikanuje. Může to být způsobeno i konkurenčním bojem, někdy agresor své oběti ubližuje jenom proto, že se nudí a utrpení oběti pro něj znamená vytržení ze všední nudy. Agresor si na oběti může kompenzovat svoje snížené sebevědomí, pocit neúspěšnosti či nepřijetí ve skupině.

Začíná zde bití oběti, kopání, silné slovní urážky, oběť začíná být nucena k drobným úsluhám agresorů, např. nošení tašek a svačin. Agresor se do určité míry stává závislým na ubližování oběti, často oběti verbálně i neverbálně vyhrožuje.

Oběť začíná mít nepředstavitelný strach. Přirozenou reakcí je v tomto případě útěk od strachu. Jedná se o útěk v různých podobách od klasického záškoláctví přes somatizaci až po různé formy sebepoškozování.

Neutrální jádro se většinou rozpadá, část jedinců se dává na stranu agresorů, mnohdy se objeví část, která sympatizuje s obětí a je-li dostatečně silná a veřejně se postaví za oběť, může se šikana zastavit.

Třetí stádium: vytvoření jádra

Agresoři si začínají uvědomovat jasnou převahu nad obětí, začínají rovněž silně ovlivňovat celý kolektiv stylem, buď budete s námi, nebo jdete proti nám a stanete se sami obětí. Agresoři se stávají závislými, jakmile jsou ve stresu, je tu vždy někdo, na kom si svůj stres vybijí. Většinou si vybírají tzv. hlídače, kteří sledují pohyb učitelů na chodbách, a agresory varují.

Ostatní spolužáci ubližování přihlížejí, ale nezasáhnou. Často jsou rádi, že nejsou na místě oběti. Pokud někdo sympatizuje s obětí, nedává to najevo ze strachu.

Oběť se dostává do bezvýchodné situace. Nikdo jí nevěří.

---

[11] Podle Wikipedie, otevřené encyklopedie, je ostrakismus takzvané střepinové hlasování o vypovězení občana ze starověkých Athén. V současné době je tento pojem používán pro vyloučení jedince z kolektivu.

Čtvrté stádium: vytvoření norem

Charakteristickým znakem je, že se ve třídě začne objevovat slovník nadřazenosti a podřazenosti.

Oběť je stále více tlačena do podřízené úlohy, třída se začíná rozdělovat na „vládnoucí třídu“ a „poddané“. Psychika oběti je tak zasažena, že i ona se stává na šikanování závislá, přijme svou úlohu jako normální, přestane se bránit a začne k oběti vzhlížet. Paradoxně oběť začne v hodinách vyrušovat a šaškovat, aby se agresorovi zalíbila. „Raději udělám toto, než aby si na mě vymysleli něco horšího.“ Pro učitele bývá toto chování naprosto nepochopitelné, oběť začne mít výchovné problémy a velmi špatný prospěch.

Jedinci, kteří byli na začátku neutrální, se podílejí pasivně i aktivně na šikaně.

Páté stádium: totalita neboli dokonalá šikana

V podstatě neřešitelné stádium, kdy normy jsou už nastavené, v kolektivu vládnou agresoři, všichni včetně oběti je brání. Celá třída poslouchá agresory, kteří často ani nemluví, jen neverbálně komunikují se třídou. Učitel nezmůže absolutně nic.

Agresoři jsou zcela opojeni mocí, nemají hranice toho, co ještě můžou a co již ne. Formy ubližování jsou brutální a hrubé, že hrozí ublížení na zdraví až smrt.

Všechna stádia šikany jsou řešitelná, kromě posledního, pro které je jediným možným řešením rozpuštění kolektivu.

„Oběti jsou většinou ve stádiu, kdy dochází k tzv. Stockholmskému syndromu, nedokáží si svůj život bez agresorů představit, vzhlížejí k nim, naprosto bezmyšlenkovitě plní ponižující příkazy, popř. si nechají naprosto dobrovolně ubližovat bez známek jakéhokoliv odporu.“

Zdroj:

MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6

Příloha č. 2: Přímé a nepřímé ukazatele šikany

Nepřímé ukazatele	Přímé ukazatele
• strach jít ráno do školy • záškoláctví • opakované bolesti hlavy nebo břicha • zhoršení prospěchu ve škole • ztráta zájmu o učení • porucha soustředění, apatie • časté pobývání v blízkosti učitelů • ustrašené vystupování • pozdní návraty ze školy, mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy • zašpiněný nebo poškozený oděv • dítě se vrací ze školy vyhladovělé • modřiny, odřeniny a řezné rány bez věrohodného vysvětlení • opakovaná ztráta peněz a osobních věcí • dítě žádá o peníze pod různými záminkami • špatné usínání, noční můry • smutná nálada • nezvyklá agresivita	• úmyslné ponižování • hrubé žertování a zesměšňování • nadávky • neustálé kritizování • poškozování a krádeže osobních věcí • poškozování oděvu • výsměch a pohrdání • omezování osobní svobody • honění, strkání, bití, kopání a jiné tělesné napadání

Zdroj:

LOVASOVÁ, L. *Šikana*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2005, ISBN 80-86991-65-2

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT- 22294/2013-1

Příloha č. 3: Klasifikace typů šikany

Druh šikanování	Příklady projevů
Fyzické aktivní přímé	Agresoři oběť věší do smyčky, škrtí, kopou, fackují
Fyzické aktivní nepřímé	Kápo pošle nohsledy[12], aby oběť zbili. Oběti jsou ničeny věci.
Fyzické pasivní přímé	Agresor nedovolí oběti, aby si sedla do lavice, brání jí tak v dosahování jejích cílů
Fyzické pasivní nepřímé	Agresor odmítne oběť na její požádání pustit ze třídy např. na toaletu apod.
Verbální aktivní přímé	Nadávání, urážení, zesměšňování
Verbální aktivní nepřímé	Rozšiřování pomluv. Patří sem i tzv. symbolická agrese, která může být vyjádřená v kresbách, básních apod.
Verbální pasivní přímé	Neodpovídání na pozdrav, otázky apod.
Verbální pasivní nepřímé	Spolužáci se nezastanou oběti, je-li nespravedlivě obviněna z něčeho, co udělali její trýznitelé.

Zdroj:
KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-513-X

[12] Podle Koláře (2000) je to typ agresora, který nevyvolává šikanu sám, ale připojuje se k ní ze strachu, aby se obětí nestal sám.

Příloha č. 4: Rysy chování, spolupráce, vztahů a celkové atmosféry ve skupině

	Počáteční stádium	**Pokročilé stádium**
Jak se chovají oběti a jak odpovídají?	Poměrně otevřeně mluví o tom, co se jim stalo a kdo je šikanoval.	Je patrná ustrašenost, nechtějí prozradit, kdo jim ublížil. Někdy zdůvodňují své zranění bizarním způsobem.
Jak svědkové spolupracují?	Vyjadřují nesouhlas se šikanováním a bez většího strachu vypovídají.	Odmítají vypovídat, tvrdí, že nic neviděli a neslyšeli. Občas přiznávají, že nesmějí nic říct, protože by měli peklo. Případné výpovědi působí podezřele.
Jak se svědkové vztahují k podezřelým agresorům?	Násilí nepopírají a vyjadřují k němu své výhrady.	Násilí bagatelizují nebo ho popírají.
Jak se o konkrétním násilí vyjadřují ostatní členové skupiny?	Projevují soucit s obětí a porozumění neférovosti ubližování silných slabým.	Oběť je kritizována a znevažována. Často je obviněna, že si to vlastně způsobila sama.
Jak se členové skupiny vztahují k trpící nebo zraněné oběti?	Agresoři nejsou vnímáni jednoznačně pozitivně, ale diferencovaně. Okolí se to nebojí vyjádřit.	Oceňují, chválí a brání agresory, případně pro ně hledají polehčující okolnost.
Jaká je atmosféra ve skupině?	Malá soudržnost, nespolupráce, omezená svoboda projevu a názoru. Atmosféra je však ještě „živá“.	Těžká atmosféra strachu, napětí a nesvobody. Špatně se tu „dýchá“,

Zdroj:
KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-513-X

Příloha č. 5: Agresor

První typ: agresor hrubý, fyzický

Jedná se o jedince, který k týrání své oběti používá fyzické převahy a síly, „pase“ se na fyzickém utrpení oběti. Většinou se jedná o jedince, který doma zažívá něco podobného, za své prohřešky je tvrdě trestán bitím, zákazy, nezřídka je ponižován a znevažován. Často ho vychovávají nečitelní rodiče, tzn. ti, kteří trestají či chválí podle nálady. Nečitelnost vyvolává u jedinců nejistotu a napětí.

Druhý typ: agresor jemný, kultivovaný

Jedná se o jedince, který se k dospělým lidem a učitelům chová velice pěkně. Často je učiteli označovaný za hvězdu třídy, kterou nikdo nepodezřívá. Nikdy neubližuje oběti sám. Většinou stojí v pozadí jako šedá eminence a má své pomahače, kteří plní jeho příkazy. Staví se do pozice „ já nic, to všechno oni“. V rodinách většinou panuje tvrdá autoritativní výchova, která často hraničí až s vojenským drilem. Plní příkazy rodičů, jeho svobodná vůle je pošlapána. Prožívá velké napětí, které musí někde kompenzovat.

Třetí typ: agresor srandista

Tento jedinec si nepřipouští žádnou zodpovědnost a žádné starosti. Snaží se životem proplouvat bez překážek, pokud se nějaká objeví, spíše ji obchází, zřídka se ji snaží překonat. Učitelům bývá příjemný a pokud ho učitel přistihne při ubližování oběti, často se brání slovy „to byla jenom sranda“. Rodina agresora bývá volnomyšlenkářská, rodiče vedou dítě stylem „hlavně si z ničeho nedělej hlavu“, hranice ve výchově jsou naprosto nejasné.

Čtvrtý typ: agresor spouštějící ekonomickou šikanu

Jedná se o jedince, jehož rodina preferuje nadbytek materiálních věcí, každou novinku musí mít. Potomka maximálně podporují a chtějí, aby byl co nejlepší za každou cenu. Dítěti ale chybí cit a opravdové rodičovské souznění, není mu umožněno zažít touhu. Jestliže dítě nemusí po ničem toužit, nebude si vážit věcí. Pokud se nenaučí vážit si materiálních věcí, proč by si mělo vážit mezilidských vztahů?

Zdroj:

MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6

Příloha č. 6: Oběť

První typ: oběť na první pohled

Jedná se o děti, které svému okolí vysílají signál slabosti, jsou bojácní. Jsou zamlklé, sedí osamoceně, neumí se bránit. Jsou to děti, o které mají matky přehnaný strach, je u nich tlumená přirozená aktivita slovy „nechoď“, „neběhej“,“mlč“.

Druhý typ: oběť setrvávající dlouhou dobu pod ochranitelskými křídly matek nebo babiček

Jedná se o děti, v nichž jejichž rodiče vidí především nesamostatné děti, za které musí všechno vyřizovat, všude je hlídat a mít nad nimi dohled.

Třetí typ: handicapované děti

Tyto děti jsou velmi snadnými oběťmi. Učitel musí především znát, jaké zvláštní potřeby má postižený jedinec.

Čtvrtý typ: učitelské děti

Tyto děti bývají častými oběťmi šikany, především v případě, kdy rodič-učitel učí na stejné škole. To, co ostatním dětem obvykle projde, neprojde učitelskému dítěti.

Zdroj:

MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6